

Ruokaviraston raportti

Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta 2025



RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

| | |
|-------------------------------|---|
| Päiväys: | 10.06.2026 |
| Asianumero: | 415/00.01.02.00.01/2026 |
| | Ruokavirasto |
| Linja, osasto ja/tai yksikkö: | Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikkö, eläinten merkinnän ja rekisteröinnin jaosto |
| Hyväksyjä: | Jaana Mikkola |
| Laatija/laatijat: | Anne Ojala, Sanna Varjus, Marjaana Spets, Laura Havukainen, Salli Jortikka |
| Lisätietoja: | Salli Jortikka |

SISÄLLYSLUETTELO

| | |
|--|-----------|
| 1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA | 3 |
| 2 VALVONTASUUNNITELMIEN TOTEUTUMINEN | 3 |
| 3 TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS | 6 |
| 3.1 Todetut puutteet ja niiden yleisyys | 6 |
| 3.2 Puutteiden analyysi | 8 |
| 4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE | 16 |
| 5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET | 19 |
| 5.1 Toimijoiden säädöstentuntemuksen varmistaminen | 19 |
| 5.2 Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaavien toimenpiteiden varmistaminen | 21 |
| 5.3 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet | 23 |
| 6 VALVONNAN RESURSSIT | 25 |
| 7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN | 26 |

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Mahdollisen eläintaudin puhjetessa on oleellista tietää, missä kukin eläin on ollut, jotta todennäköisesti tartunnan saaneet eläimet voidaan jäljittää ja erotella muista eläimistä. Eläimillä on omat tautinsa, joista osa voi olla hyvinkin vakavia, vaikka ne eivät tarttuisi ihmisiin. Kun epidemia havaitaan, parhaat mahdollisuudet sen taltuttamiseen on, kun tiedetään, missä taudille alttiita eläimiä on ja miten eläimiä on liikkunut pois tautialueelta. Lisäksi eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin tavoitteena on seurata eläimistä peräisin olevan elintarvikkeen kulkua tuotantoketjun alusta loppuun. Jotta kuluttaja voi vakuuttua tuotteen turvallisuudesta, on elintarviketuotannon oltava läpinäkyvää ja tuote on voitava jäljittää lähtöpisteeseensä asti.

Eläintunnistusjärjestelmään liittyvien vaatimusten tarkoituksena on siis turvata sekä eläinten että ihmisten terveyttä. Eläinten jäljitettävyyden varmistamiseksi tuotantoeläimet sekä seura- ja harrastuseläimistä koirat on merkittävä ja ilmoitettava rekisteriin, minkä lisäksi tuotantoeläinten pitopaikoista on pidettävä ajantasaista rekisteriä. Lisäksi tuotantoeläinten siirrot pitopaikkojen välillä sekä niiden syntymät ja kuolemat tulee merkitä rekistereihin ja pitopaikan kirjanpitoon vaatimusten mukaisesti. Yhdellä eläintilalla voi olla useampia pitopaikkoja; esimerkiksi talouskeskuksen lisäksi etäämmällä sijaitsevia laitumia.

Valvontavuonna saavutettiin määrälliset valvontavelvoitteet eli valvottiin vähintään kolme prosenttia lammas-, vuohi- ja nautaeläinten pitopaikoista. Pääosa valvottavista kohteista valittiin riskiperusteisella otannalla, painottaen useita eri tekijöitä. Lisäksi satunnaisotannalla varmistettiin, että kaikilla nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläinten pitäjillä oli mahdollisuus joutua valvontaan. Koirien tunnistamista ja rekisteröintiä valvottiin toista vuotta koirarekisterin käyttöönoton jälkeen.

ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten tekemän otantavalvonnan lisäksi eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa tehtiin myös muiden valvovien viranomaisten toimesta pääosin muun valvonnan (mm. eläinten hyvinvoinnin valvonta, sisämarkkinasiirtojen valvonta, sivutuotevalvonta, lääkitysvalvonta) yhteydessä sekä Ruokaviraston ja kunnan toimesta teurastamoissa.

Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin tehokkaalla valvonnalla pystyttiin osaltaan turvaamaan elintarviketurvallisuutta varmistamalla eläinten jäljitettävyyden toteutumista elintarvikeketjussa. Rekisteritietojen oikeellisuudella ja ajantasaisuudella on ratkaiseva merkitys myös mahdollisiin eläintauteihin varautumisessa. Erityisesti riskitekijöihin perustuva otanta ja muu valvonta mahdollistaa puuttumisen tiloihin, joissa on epäkohtia eläinten tunnistamisessa ja rekisteröinnissä.

2 VALVONTASUUNNITELMIEN TOTEUTUMINEN

Ruokaviraston valvontasuunnitelmat on kuvattu elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa sekä siihen perustuvassa eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa. Lisäksi ELY-keskusten, aluehallintovirastojen ja kunnallisten

valvontayksiköiden omissa valvontasuunnitelmissa on kuvattu tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta alue- ja paikallistasolla.

Osa valvonnasta perustuu Ruokaviraston otantoihin, joihin kohteet valitaan pääsääntöisesti painotetusti. Lisäksi valvontaviranomaiset suorittavat muuta valvontaa, jota ovat esim. epäilyyn perustuvat tarkastukset ja muiden valvontojen yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaan otetut tapaukset.

ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittamassa otantavalvonnassa suunnitelmana oli tarkastaa 347 nautaeläinten, 251 lammas- ja vuohieläinten ja 37 sikaeläinten pitopaikkaa. Suunnitelma toteutui sataprosenttisesti.

Aluehallintovirastojen ja kunnallisten valvontayksiköiden tietoja vuoden aikana suoritetuista tarkastuksista oli saatavilla Etelä-, Lounais-, Itä-, Pohjois- sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen alueilta. Eri viranomaisten tekemien valvontojen määrät eläinlajeittain on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Valvontaviranomaisten eri eläinlajeihin kohdistama eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin otanta- ja muu valvonta vuonna 2025.

| | ELY-keskusten suorittama valvonta | | Aluehallintovirastojen suorittama valvonta ¹⁾ | Kuntien valvontayksiköiden suorittama valvonta ¹⁾ |
|------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------|--|--|
| | Suoritettuja tarkastuksia, kpl | Tarkastettuja pitopaikkoja, kpl | Tarkastettuja pitopaikkoja, kpl | Tarkastettuja pitopaikkoja, kpl |
| Naudat | 428 | 469 | 5 | 276 |
| Siat | 47 | 49 | 0 | 70 |
| Lampaat ja vuohet | 297 | 371 | 2 | 4 |
| Hevoset | 1 | 1 | 6 | 96 |
| Koirat | - | - | 6 ²⁾ | 1335 ²⁾ |
| Muut eläinlajit | 1 | 1 | 1 | 28 |
| Yhteensä³⁾ | 774 | 891 | 14 | 474 |

¹⁾ PSAVI, ISAVI, LSAVI ja ESAVI alueet. LSSAVI osalta mukana nautoja koskevat valvonnat.

²⁾ Koirien valvontamäärät raportoidaan valvottujen koirien määrien mukaan, sillä valvontaa on suoritettu pitopaikkojen ohella esimerkiksi koiratapahtumissa sekä eläinlääkäreiden vastaanotolla. Mukana Etelä- ja Itä-Suomi.

³⁾ Yhteenlasketuista määristä jätetty koirien valvonta pois, erilaisen raportointitavan takia.

Ruokavirasto seuraa eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin otantavalvontojen etenemistä sekä valvontatuloksia koko maan tasolla. Lisäksi kunkin ELY-keskuksen on seurattava omalla alueellaan Ruokaviraston otantaan perustuvien valvontojen etenemistä ja huolehdittava valvontojen loppuun saattamisesta ajallaan. Myös aluehallintovirastot seuraavat ja ohjaavat kunnan valvontaviranomaisten tekemiä tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontoja. Mikäli

valvonnoista ei seuraa eläinten siirtokieltomerkintää rekisteriin, niitä ei muutoin tällä hetkellä tallenneta erilliseen tietojärjestelmään. Tarkastusten määrää seurataan aluehallintovirastoissa erikseen, koska vuoden 2022 alusta lähtien eläinlääkintähuoltomääräraha on korvattu myös tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta kunnalliselle valvontaviranomaiselle.

Hevoseläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lainsäädännön vaatimusten noudattamista valvottiin pääsääntöisesti muun hevoseläimiin kohdistuvan valvonnan yhteydessä. Hevosten tunnistamiseen ja rekisteröintiin liittyvät perusvaatimukset tarkastetaan hevosten hyvinvoinnin valvonnan yhteydessä tarkastuslomakkeeseen ja -ohjeeseen sisällytetyn erillisen osion mukaisesti. Hevosten tunnistusasiakirjojen säilytystä, saatavuutta ja merkintöjä on valvottu myös eläinten lääkitsemisvalvonnan yhteydessä. Hevosten tunnistamista koskevan lainsäädännön mukaan hevosen tunnistusasiakirjan eli ns. hevospassin tulee olla aina ajan tasalla ja sijaita siellä missä hevonenkin, jotta mm. lääkitsemistä koskevat tiedot voidaan merkitä passiin elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi.

Koirien merkinnän ja rekisteröimisen vaatimusten noudattamista valvottiin pääsääntöisesti muun koiriin kohdistuvan valvonnan, lähinnä eläinten hyvinvointivalvonnan yhteydessä. Tämän lisäksi valvontaa suoritettiin koiranäyttelyissä ja -tapahtumissa sekä kunnaneläinlääkäreiden vastaanotolla. Koirien pakollista tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.1.2023, minkä jälkeen syntyneet pennut on tullut tunnistusmerkitä ja ilmoittaa Ruokaviraston koirarekisteriin viimeistään 3 kuukauden iässä tai tätä aiemmin, mikäli ne vaihtavat haltijaa. Määräaika ennen 1.1.2023 syntyneiden koirien tunnistusmerkinnälle ja rekisteröinnille päättyi 31.12.2023.

Muita eläinlajeja, joille on säädetty eläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmään liittyviä vaatimuksia, ovat pidettävät kameli- ja hirvieläimet, turkiseläimet, tuotantokanit, siipikarja ja linnut, mehiläiset ja kimalaiset sekä vesiviljelyeläimet. Edellä mainittuihin eläinlajeihin liittyviä tarkastuksia suorittivat valvontavuoden aikana sekä aluehallintovirastot että kuntien valvontayksiköt. Pidettävät kameli- ja hirvieläimet on tunnistusmerkittävä. Kaikkia eläinlajeja koskee pitopaikan kirjanpidon ylläpitovelvoite, joka koirien osalta koskee eläinten hyvinvointilain mukaista ammattimaista ja laajamittaista eläintenpitoa (= ilmoituksenvaraista toimintaa) sekä sellaisia pitopaikkoja, joihin tai joista siirretään eläimiä toiseen jäsenvaltioon. Eläintenpito ja pitopaikat on myös rekisteröitävä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Rekisteröintivelvoite koskee koirien pitopaikkaa myös silloin, kun kyse on kaupallisesta siirrosta. Ne vesiviljelyeläinten pitopaikat, joita ei koske hyväksynnän hakeminen Ruokavirastosta, ilmoitetaan ELY-keskukselle.

3 TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

3.1 Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnassa tarkastettavien asioiden todetaan joko olevan kunnossa tai niissä esiintyvän puutteita. Valvonta-asetuksen ((EU) 2017/625) mukaan, jos todetaan, että säännöksiä ei ole noudatettu, toimivaltaisten viranomaisten on selvitettävä mistä säännösten noudattamatta jättäminen johtuu, kuinka laajaa se on ja mikä on toimijan vastuu. Lisäksi viranomaisen tulee toteuttaa asianmukaiset toimet, joilla varmistetaan, että toimija korjaa puutteellisuudet ja estää vastaavat puutteet jatkossa.

Tarkimmat valvontojen havaintotiedot nauta-, lammas-, vuohi- sekä sikatiloista on saatavilla ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittamista Tukisovellukseen kirjatusta tarkastuksista, joihin kuuluvat Ruokaviraston otantaan perustuvat valvonnot ja muut nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläimiin kohdistuvat tarkastukset.

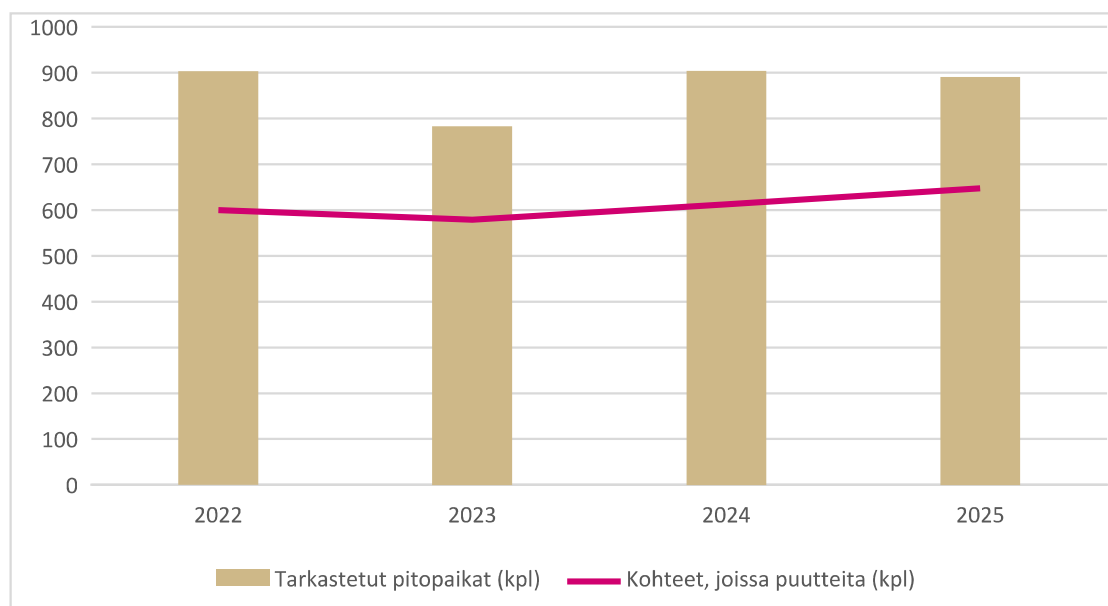
ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten tekemissä eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnoissa havaittiin puutteita keskimäärin 73 prosentissa valvotuista pitopaikoista. Puutteita havaittiin hieman enemmän kuin edellisellä vuonna, jolloin vastaava osuus oli 68 % (kaavio 1). Ruokaviraston otannalla valvontaan valituissa pitopaikoissa puutteita havaittiin vähemmän (68 %) kuin muuta kautta valvontaan tulleissa pitopaikoissa (83 %). Eroa selittää valvonnan lähtökohta; muussa kuin otantavalvonnassa on yleensä esim. muun eläintenpitäjään kohdistuneen valvonnan yhteydessä tehty jo havainto eläinten tunnistusmerkintä- tai rekisteröintivaatimukseen liittyvistä puutteista.

Otantavalvonnan konseptissa vaatimusten noudattamisen tilannetta arvioidaan sekä toimijakohtaisesti että pitopaikkatasolla (taulukko 2). Toimijakohtaisesti tarkastetaan eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin (EPR) ilmoitetut tiedot pitopaikoista ja eläintenpitotoiminnasta sekä eläinrekistereihin tehtyjen tapahtumailmoitusten määräaikaisten noudattaminen. Pitopaikkakohtaisesti arvioidaan eläinten tunnistusmerkintöjen, eläinlajikohtaisiin rekistereihin ilmoitettavien tietojen ja pitopaikan kirjanpidon tilanne. Kokonaan kunnossa olevaksi luokitellaan vain tilanne, jossa esimerkiksi nauta-, lammas- tai vuohieläinten pitopaikassa ei havaita edes yhtä toisen korvamerkkinsä pudottanutta eläintä, jolle ei ole tilattu korvausmerkkiä. Kaikki havaitut puutteet kirjataan tarkastuskertomukselle, vaikka ne pystyttäisiinkin korjaamaan saman tarkastuskäynnin aikana.

Taulukko 2. Otantavalvonnan konsepti

| Toimijakohtaisesti tarkastettavat asiat | Pitopaikkakohtaisesti tarkastettavat asiat |
|--|--|
| Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) tiedot | Eläimiin liittyvät tunnistusmerkintä-, rekisteröinti- ja kirjanpitovaatimukset |
| Eläinrekisteriin tehtävien ilmoitusten ilmoitusaikojen noudattaminen | <ul style="list-style-type: none"> - Nautaeläimet - Lammas- ja vuohieläimet - Sikaeläimet |

Valvonnan tuloksissa on edellisten vuosien tapaan havaittavissa eläinlajikohtaisia eroja. Otantavalvonnassa havaittiin puutteita 41 prosentissa sikojen pitopaikoista (15/37), 73 prosentissa lampaiden ja vuohien pitopaikoista (182/251) ja 68 prosentissa nautojen pitopaikoista (237/347). Muussa valvonnassa vastaavat osuudet olivat sioilla 75 (9/12), lampailla ja vuohilla 78 (93/120) ja naudoilla 89 prosenttia (109/122). Sellaisia puutteita, joilla arvioitiin olevan merkittävää haittaa eläinten tunnistettavuudelle ja/ tai jäljitettävyydelle, havaittiin nautatiloilla 40 prosentilla (edellisen vuoden vastaava osuus 34 %), lammas- ja vuohitiloilla 48 prosentilla (51 %) ja sikatiloilla 20 prosentilla (4 %) kaikista tarkastetuista pitopaikoista. Eläinlajikohtaiset tarkemmat valvontahavainnot on esitetty kappaleessa 3.2 Puutteiden analyysi.



Kaavio 1. ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten vuosina 2022–2025 tarkastamien pitopaikkojen ja niiden kohteiden lukumäärä, joissa havaittiin puutteita.

Aluehallintovirastot ja kuntien valvontayksiköt tarkastivat vuoden aikana hevosten tunnistamisen ja rekisteröinnin vaatimusten noudattamista saatujen raporttien mukaan yhteensä 103 pitopaikassa. Tiedot aluehallintovirastojen tekemistä tarkastuksista olivat saatavilla kolmen aluehallintoviraston alueelta ja kuntien tekemistä tarkastuksista neljän aluehallintoviraston alueelta. Tiedot puuttuivat kokonaan kahden aluehallintoviraston alueelta ja kahden aluehallintoviraston alueella tiedot olivat puutteelliset. Valvonnan kohteena oli raportoinnin mukaan 238 hevoseläintä, mutta todellisuudessa valvottujen eläinten lukumäärä lienee huomattavasti korkeampi, sillä kokonaan puuttuvien tietojen lisäksi kahden aluehallintoviraston alueelta oli saatavilla tieto vain valvottujen pitopaikkojen lukumäärästä, mutta ei näiden pitopaikkojen eläinmäärästä. Laiminlyöntejä havaittiin 65 eri pitopaikassa. Laiminlyöntien takia eläinten pitäjälle annettiin 21 tapauksessa määräys täyttää velvollisuutensa annetussa määräajassa. Lisäksi 9 tapauksessa toimijalle annettiin kehoitus puutteiden korjaamiseksi ja 12 tapauksessa neuvoja. ELY-keskus havaitsi puutteita yhdessä tekemässään hevoseläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin vaatimusten noudattamista koskevassa valvonnassa. Puutteet kohdistuivat yhteen pitopaikkaan ja yhteen hevoseläimeen. Hevosten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan havainnoista ei ole tarkempaa tietoa saatavana soveltuvan tietojärjestelmän puuttumisen takia. Lukumäärätietoa hevosten tunnistusasiakirjojen saatavuudesta hevosen pitopaikassa on kerätty myös hevostallien

lääkitsemisvalvonnan yhteydessä. Lääkitsemisvalvontaa on tehty pääosin ammattimaista tai muutoin laajamittaista hevostenpitoa harjoittavilla talleilla. Lääkitsemisvalvontaa tehtiin hevosalleilla neljän aluehallintoviraston alueella, yhteensä talleja tarkastettiin 83. Tunnistusasiakirjat olivat tarkastettavissa 71 %:lla valvotuista talleista.

Koirien tunnistamista ja rekisteröimistä koskevassa valvonnassa tarkastettiin aluehallintovirastojen ja kuntien valvontayksiköiden toimesta yhteensä 1341 pitopaikkaa, ja 1221 koiraa. Koiranäyttelyissä ja -kilpailuissa suoritettavat valvonnat lasketaan tässä yhdeksi pitopaikaksi. Laiminlyöntejä todettiin 690 pitopaikassa – 51 % valvotuista. Kuntien ja aluehallintovirastojen valvontaviranomaiset käyttivät kehotusta pääasiallisena työkalunaan koirien merkintä- ja rekisteröintipuutteiden korjaamiseksi. Annettujen kehotusten määrää ei kuitenkaan tilastoitu. Kehotusten ohella koirien pitäjille annettiin 128 määräystä. Annettujen seuraamusmaksujen määrä ei ole tiedossa. Hallinnollinen seuraamusmaksu voidaan koirien merkinnän ja rekisteröimisen valvonnan yhteydessä määrätä koiran tunnistusmerkinnän puutteesta. Hallinnollisen seuraamusmaksun ohella myös merkintä- ja rekisteröintipuutteista annettuja kehotuksia ja määräyksiä koskeva viranomaisen suorittama uusintavalvonta voi olla maksullista. Ruokavirasto ei tilastoi valvontojen yhteydessä suoritettuja uusintatarkastuksien määrää kehotusten tai määräysten noudattamisesta tai maksullisten tarkastusten osuutta uusintatarkastuksista.

Aluehallintovirastot ja kuntien valvontayksiköt valvoivat myös muiden eläinlajien tunnistus- ja rekisteröintivaatimuksia. Muihin lajeihin luetaan pidettävät kameli- ja hirvieläimet, turkiseläimet, tuotantokanit, siipikarja ja linnut, mehiläiset ja kimalaiset sekä vesiviljelyeläimet. Aluehallintovirastot suorittivat muita eläinlajeja koskevia tarkastuksia vuoden aikana yhden ja kuntien valvontayksiköt 28 kappaletta. Tarkempaa eläinlajijaottelua ja tietoja tehdyistä havainnoista ei ole saatavilla, koska kaikille valvontaviranomaisille yhteistä ja kattavaa valvontojen tietojärjestelmää ei ole vielä olemassa.

3.2 Puutteiden analyysi

ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittamissa tarkastuksissa valvontahavainnoja koostetaan sekä tila- että pitopaikkatasolla. Tilatasolla valvottavia asioita ovat eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus sekä eläinrekistereihin tehtävien ilmoitusten määräaikojen noudattaminen. Pitopaikkatasolla tarkastetaan yksieläinten eli nautojen, lampaiden ja vuohien rekisteritiedot, tunnistusmerkintä (korvamerkintä), rekisteriin ilmoitetun sijaintitiedon oikeellisuus sekä pitopaikan kirjanpidon ylläpito ja säilyttäminen. Sikojen osalta pitopaikkakohtaisesti valvottavia asioita ovat sikarekisteriin tehtävät tapahtuma- ja eläinmääräilmoitukset, sikojen tunnistusmerkintä sekä pitopaikan kirjanpito.

Tiedot eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä

Eläimiä pitävien toimijoiden tulee rekisteröidä eläintenpitotoimintaan ja pitopaikkoihin liittyvät tiedot eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin ennen eläintenpidon aloittamista. Jos rekisteritietoihin tulee muutoksia tai pitopaikka tai toiminta lopetetaan, tulee niistä ilmoittaa rekisteriin viimeistään 30 päivän kuluessa tapahtumasta. Rekisteröivät tiedot voi ilmoittaa

suoraan rekisteriin asiakaskäyttöliittymän kautta tai toimittamalla ne tallennettavaksi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Otantavalvonnoissa eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin ilmoitetut tiedot todettiin oikeiksi ja ajan tasalla oleviksi 70 prosentilla tiloista (lammas- ja vuohitilat 72 % (142/198), nautatilat 69 % (222/322) ja sikatilat 67 % (24/36). Muissa valvonnoissa eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin ilmoitettujen tietojen todettiin olevan kunnossa 82 %:lla valvotuista sikatiloista (9/11), 74 %:lla lammas- ja vuohitiloista (73/99) ja 67 %:lla nautatiloista (70/105).

Havaittujen virheiden ja puutteiden määrät olivat samaa suuruusluokkaa sekä yksityiskohtaiset havainnot saman tyyppisiä kuin edeltävänä vuonna; yleisimpänä kaikilla eläinlajeilla pitopaikan maksimikapasiteettitiedon puuttuminen rekisteristä. Nauta- ja sikatiloilla toiseksi yleisin puutehavainto oli sekä maksimikapasiteettitiedon että pitopaikan yhteyshenkilön tietojen puuttuminen rekisteristä. Lammas- ja vuohitiloilla toiseksi yleisin puutteellisuus koski sen sijaan tekemättä jääneitä eläintenpidon lopettamisilmoituksia. Yhteystietojen ajantasaisuus on erittäin tärkeää, sillä mahdollisessa eläintautitilanteessa ja siihen liittyvissä pitopaikkojen kartoituksissa on tarve saada yhteys pitopaikkojen yhteyshenkilöihin mahdollisimman nopeasti. Eläintenpidon lopettamisilmoitusten tekemiseen siinä vaiheessa, kun jonkin eläinlajin pitoa ei pitopaikassa enää harjoiteta, on myös syytä panostaa. Kaikilla eläinlajeilla, kuten esimerkiksi siipikarjalla, ei ole muuta rekisteriä kuin eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri.

ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittamissa tarkastuksissa havaittiin myös muutama kokonaan rekisteröimätön lammas- ja vuohieläinten pitopaikka. Muutamista rekisteröidyistä pitopaikoista havaittiin myös puuttuvan lammas- ja vuohieläinten sekä sikaeläinten eläintenpitoilmoituksia. Lammas- ja vuohirekisterin siirtyminen Paimenjärjestelmään on osaltaan edistänyt rekisteritietojen ajantasaisuutta, sillä Paimen-ilmoituksia ei voi tehdä, ellei eläinten pitäjä- ja pitopaikka rekisterissä ole ajantasaisia eläintenpitoilmoituksia.

Vuoden 2025 aikana alettiin kerätä uutena tietona myös sikojen ulkonapitotietoa. Valvotuilla sikatiloilla havaituista eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin tietopuutteista hieman reilu viidennes koski ulkonapitotiedon puuttumista.

Eläimiin liittyvien tapahtumailmoitusten määräaikojen noudattaminen

Nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläimiin liittyvät tapahtumat tulee ilmoittaa eläinlajikohtaiseen rekisteriin säädetyissä määräajoissa. Yksilöeläimistä eli nautoista, lampaista ja vuohista, tulee ilmoittaa niiden syntymät, kuolemat, siirrot pitopaikkojen välillä, myynnit, ostot, katoamiset, tilalla tapahtuvat teurastukset ja lopetukset sekä maahantuonnit ja maastaviennit. Kaikki edellä mainitut tapahtumat tulee ilmoittaa rekisteriin seitsemän päivän kuluessa tapahtumasta, pois lukien karitsojen ja kilien syntymäilmoitukset, joiden määräaika on pidempi; 90 päivää. Sikojen osalta rekisteröitäviä tapahtumailmoituksia ovat niiden ostot, myynnit, tuonnit ja viennit sekä siirrot eri pitopaikkojen välillä. Myös näissä ilmoituksissa määräaika on seitsemän päivää.

Otantavalvonnoissa tehtyjen havaintojen mukaan säädetyt ilmoitusaika olivat tarkastusta edeltävän 12 kuukauden aikana tehdyissä ilmoituksissa noudattaneet nautatiloista 68 %

(218/322), lammas- ja vuohitiloista 42 % (83/198) ja sikatiloista 42 % (15/36). Muissa valvonnoissa vastaavat osuudet olivat nautatiloilla 47 % (49/105), lammas- ja vuohitiloilla 56 % (55/99) ja sikatiloilla 55 % (6/11). Kokonaan tekemättä olevat eläinrekisteri-ilmoitukset eivät näy näissä tilastoissa, vaan ne käsitellään eläinakohtaisina havaintoina (yksilöeläiminä ilmoitettavat nauta-, lammas- ja vuohieläimet) sekä sikojen osalta pitopaikkakohtaisissa eläinten tapahtumailmoitusten valvontahavainnoissa.

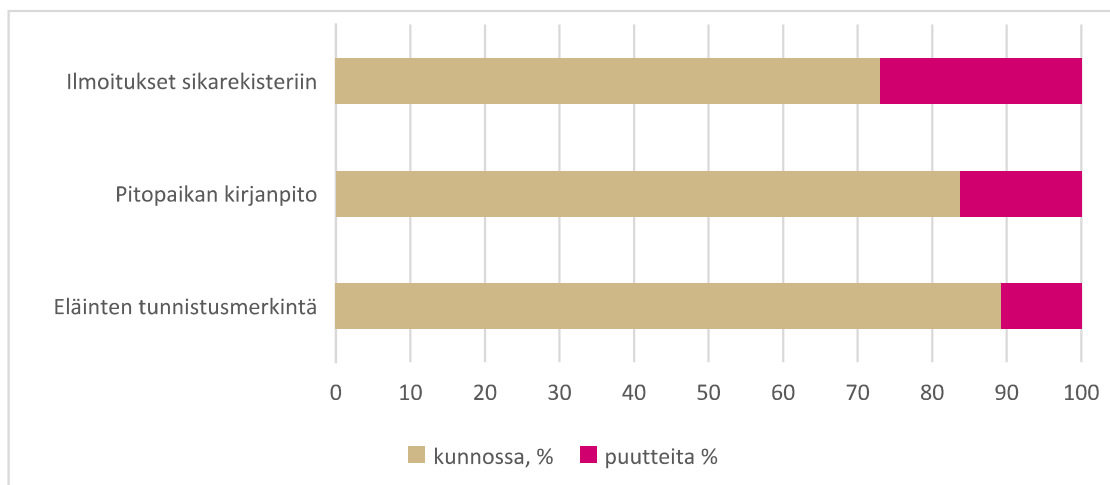
Havainnot ilmoitusaikojen noudattamisesta vuosina 2024 ja 2025 eivät ole suoraan vertailukelpoisia keskenään. Vuonna 2025 ilmoitusaikojen tarkastelujakso oli kaikilla toimijoilla aina saman pituinen eli tarkastusta edeltävät 12 kuukautta, kun vuonna 2024 tarkastelua tehtiin toimijakohtaisesti tarkastushetkestä kuluvaan vuoden alkuun saakka. Näin ollen tarkastelujaksot saattoivat vielä vuoden 2024 valvonnoissa olla eri toimijoilla hyvinkin eri pituiset, riippuen siitä, missä vaiheessa kalenterivuotta tarkastus tehtiin.

Painotetuissa otannoissa on yleisesti riskitekijöiksi nostettu myöhässä tehdyt rekisteri-ilmoitukset. Satunnaisotannoilla valvottavien tilojen määrä on merkittävästi painotetuilla otannoilla valvottujen tilojen määrää pienempi, mutta satunnaisotantojen havaintojen voidaan olettaa peilaavan kuitenkin tasaisemmin vallitsevaa kokonaistilannetta. Tarkasteltaessa pelkästään satunnaisotannalla valvontaan valittujen kohteiden tilannetta rekisteri-ilmoitusten määräaikojen noudattamisen suhteen, tilanne todettiin olleen kunnossa 67 prosentilla (45/67) nautatiloista, 68 prosentilla (30/44) lammas- ja vuohitiloista sekä 67 prosentilla (6/9) sikatiloista.

Niissä tapauksissa, joissa ilmoitusten määräaikojen noudattamisessa havaittiin puutteita, kaikissa otantavalvonnoissa 90,5 prosentilla sikatiloista, 73 prosentilla nautatiloista ja 56 prosentilla lammas- ja vuohitiloista viiveitä havaittiin tarkastelujaksolla vain yksittäisessä ilmoituksessa, tai mikäli viiveellä tehtyjä ilmoituksia oli useampia, korkeintaan 20 prosentissa kaikista tehdyistä ilmoituksista. Muissa valvonnoissa vastaavat osuudet olivat sikatiloilla 40 prosenttia, nautatiloilla 59 prosenttia ja lammas- ja vuohitiloilla 41 prosenttia.

Siat; pitopaikkakohtaiset havainnot

Sikaeläinten pitopaikkakohtaisissa otantavalvontahavainnoissa eniten puutteita havaittiin sikarekisteriin tehtäviin sikojen tapahtuma- ja eläinmääräilmoituksiin liittyen (kaavio 2). Vaadittuja ilmoituksia oli joko kokonaan tekemättä tai ilmoitusten sisällössä oli virheitä. Rekisteriin tehtyjen sikojen osto-, myynti- ja siirtoilmoitusten määräaikojen noudattaminen arvioitiin tilatasolla erikseen ja niitä havaintoja on avattu tässä raportissa edellä kohdassa ”*Eläimiin liittyvien tapahtumailmoitusten määräaikojen noudattaminen*”. Toiseksi yleisin puutehavainto liittyi pitopaikkakohtaisen kirjanpidon ylläpito- ja säilytysvaatimusten noudattamiseen. Muutamissa tapauksissa havaittiin puutteita myös eläinten tunnistusmerkinnöissä; kaikki niihin liittyvät puutteet oli luokiteltu kuitenkin lieviksi.

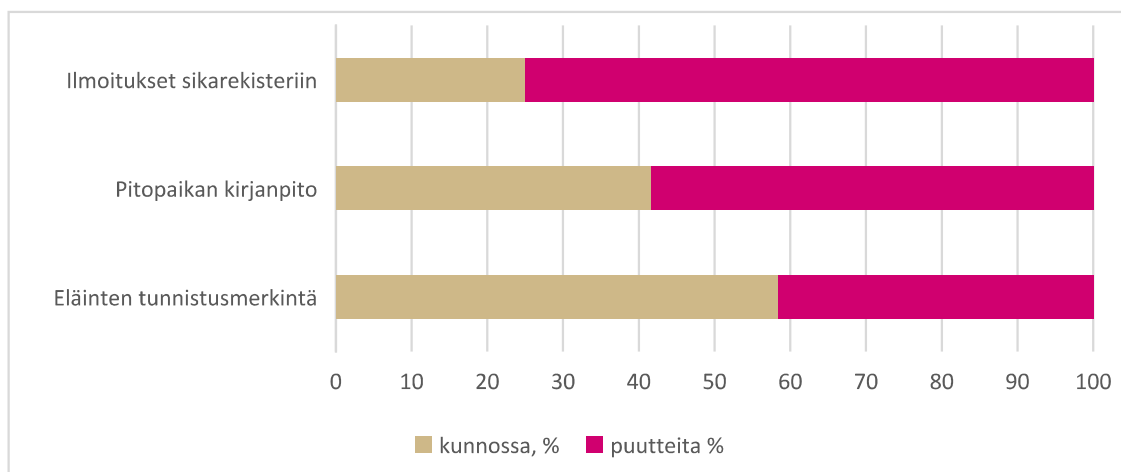


Kaavio 2. Valvontahavainnot Ruokaviraston otannalla valvontaan valituista sikojen pitopaikoista.

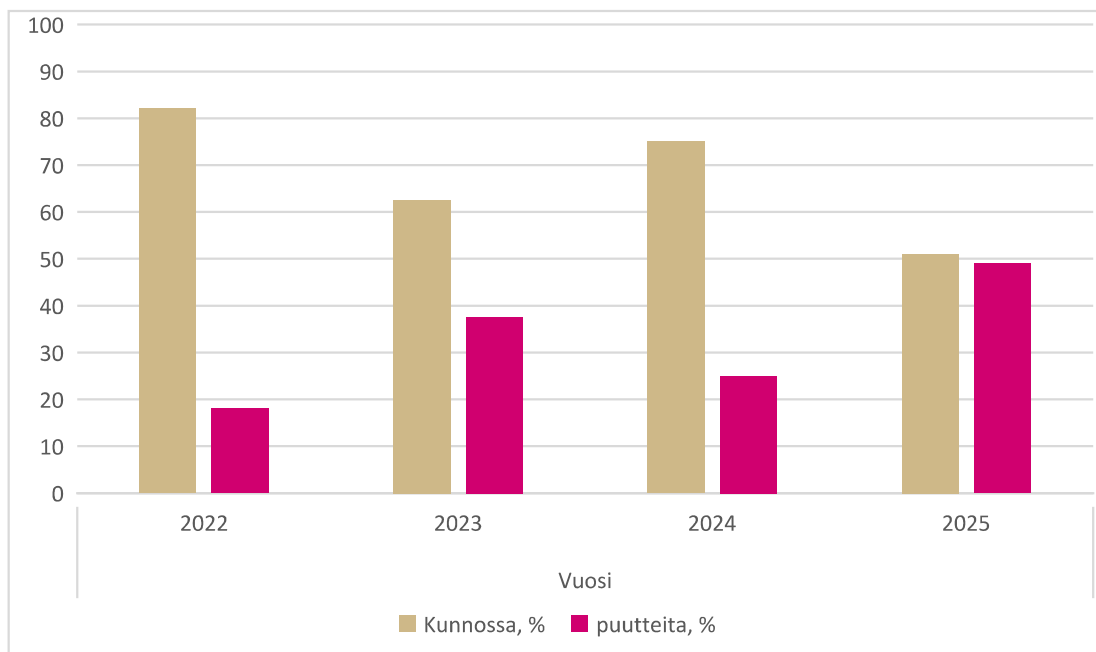
Myös muussa kuin otantavalvonnassa havainnot olivat saman suuntaisia eli enin osa havaituista puutteista liittyi sikarekisteriin tehtäviin ilmoituksiin. Toiseksi eniten puutehavainnoja tehtiin tässäkin ryhmässä pitopaikan kirjanpidosta. Myös eläinten merkintäpuutteita havaittiin ja neljässä viidestä tapauksesta ne luokiteltiin vakaviksi. Tulosten tulkinnassa on huomattava, että valvottujen kohteiden pienessä määrässä (12) vähäisetkin puutehavainnot näkyvät heti suhteessa suurempina prosenttiosuuksina.

Aluehallintovirastoista saatujen valvontatietojen mukaan läänineläinlääkärit eivät tehneet vuoden 2025 aikana sikaeläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevia valvontoja. Kuntien valvontayksiköiden suorittamissa 4 pitopaikan tarkastuksessa puutteita havaittiin 2 pitopaikassa.

Eläintunnistustilain perusteella tehtiin ELY-keskusten toimesta vuoden aikana yksi sikaeläimiin liittyvä tutkintapyyntö.



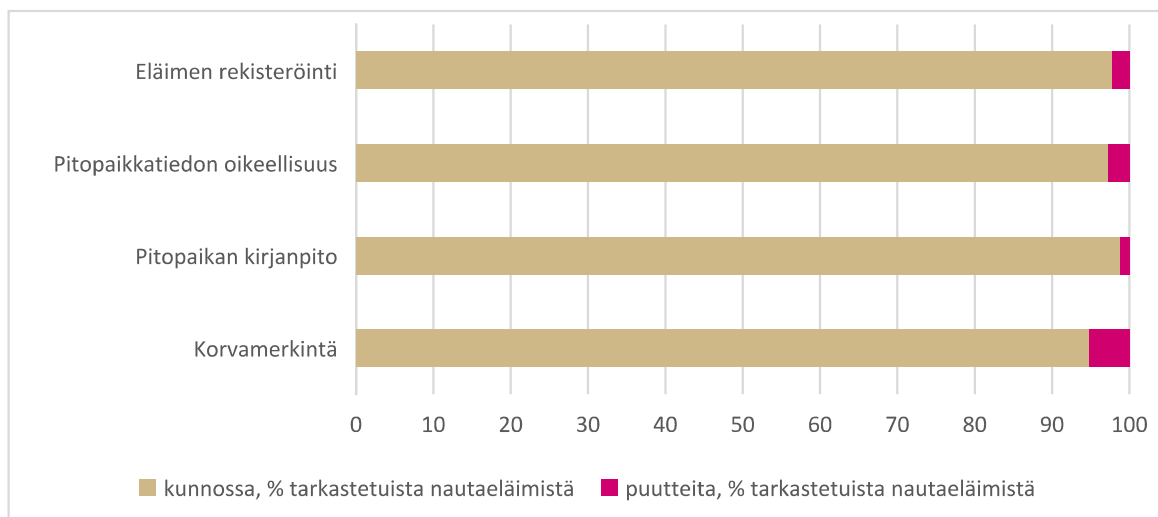
Kaavio 3. ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittaman muun valvonnan havainnot sikojen pitopaikoista.



Kaavio 4. Siat; valvonnan havaintojen jakautuminen vuosina 2022–2025, % kaikista ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten valvomista pitopaikoista

Naudat; pitopaikkakohtaiset havainnot

Vaikka pitopaikkatasolla puutteita havaittiin nautatiloilla otantavalvonnassa 68,5 %:ssa ja muussa valvonnassa 89 %:ssa kaikista tarkastetuista pitopaikoista, yksilöeläintasolla puutehavaintojen määrät olivat pieniä. Otantavalvonnassa nautoja valvottiin vuonna 2025 yhteensä hieman alle 27 000 yksilöä. Yhdessä pitopaikassa valvottu keskimääräinen eläinmäärä oli 78 nautaa eli otanta painottui suurempiin yksiköihin kuin edellisenä vuonna, jolloin keskimääräinen otannassa valvotun pitopaikan eläinmäärä oli 50 nautaa. Otantavalvonnan tulosten perusteella nautojen pitopaikoissa yleisimmät puutteet olivat kahden edeltävän vuoden tapaan eläinten merkitsemispuutteita, joita havaittiin hieman yli viidellä prosentilla valvotuista nautaeläimistä (kaavio 5). Toiseksi eniten puutteita havaittiin nautojen sijaintitiedoissa eli eläimen pitopaikka ei vastannut rekisterissä olevaa tietoa tai eläintä ei ollut rekisteröity lainkaan. Tällaisia puutteita todettiin 2,8 prosentilla valvotuista nautoista. Pitopaikan kirjanpidon tiedoissa havaittiin puutteita 1,2 prosentilla otantojen kautta valvontaan valittujen kohteiden eläimistä.

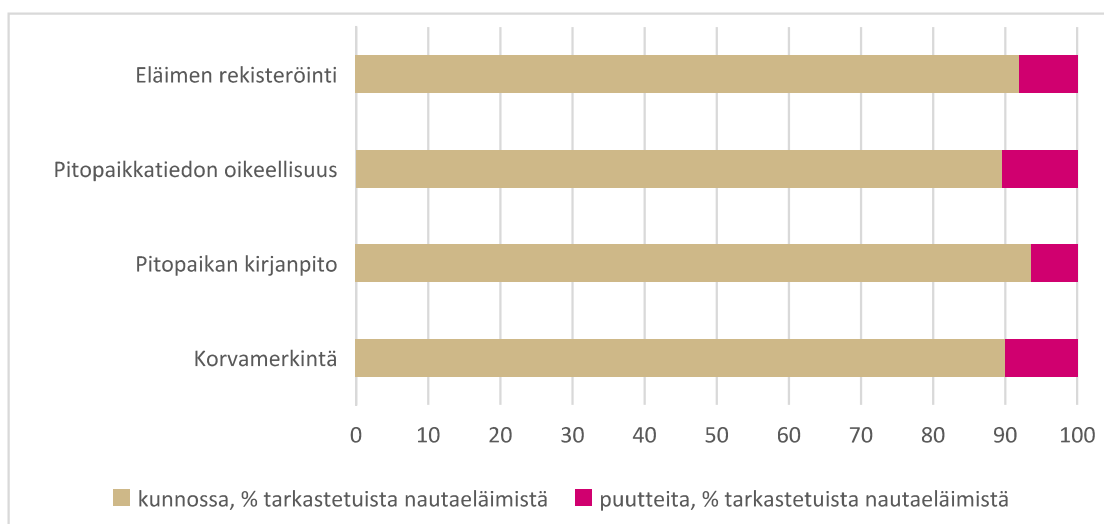


Kaavio 5. Eläinyksilökohtaiset valvontahavainnot Ruokaviraston otannalla valvontaan valittujen pitopaikkojen nautaeläimistä.

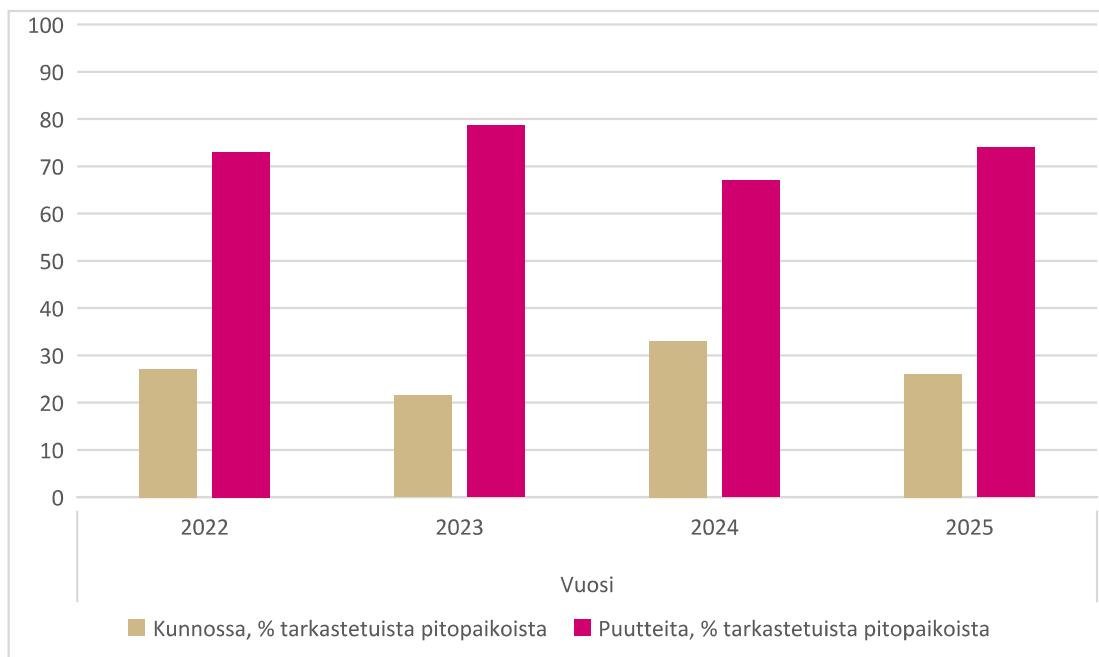
Muussa valvonnassa eläinkohtaiset puutteet olivat samoja kuin otantavalvonnassa, mutta niitä havaittiin enemmän. Pitopaikan kirjanpidon tiedoissa havaittiin puutteita suhteessa yli viisinkertaisesti, pitopaikkatiedon oikeellisuudessa ja rekisteritiedoissa lähes nelinkertaisesti ja korvamerkinnässä melkein kaksinkertaisesti enemmän kuin otannalla valvontaan valituilla eläimillä. (kaavio 6). Muussa ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valtionviraston valvonnassa tarkastama eläinmäärä vuonna 2025 oli hieman alle 8 000 nautaa.

Aluehallintovirastot ja kuntien valvontayksiköt suorittivat valvontaa yhteensä 281 nautaeläinten pitopaikassa. Niistä 273:ssa havaittiin puutteita eläinten tunnistus- ja/ tai rekisteröintivaatimusten noudattamisessa.

ELY-keskukset raportoivat tehneensä nautaeläimiin liittyviä tutkintapyyntöjä poliisille vuoden aikana yhteensä kaksi.



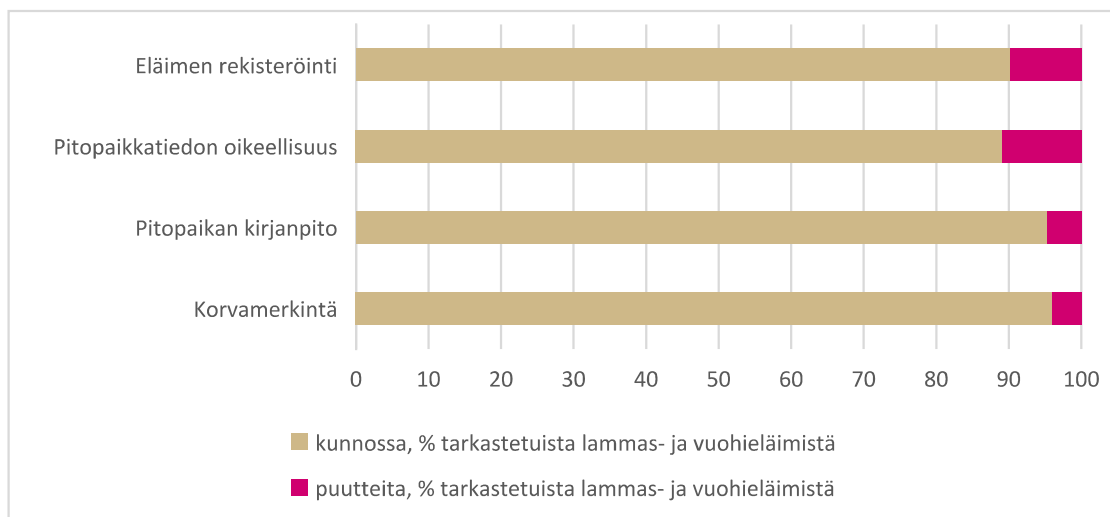
Kaavio 6. ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittaman muun valvonnan havainnot nautaeläimistä.



Kaavio 7. Naudat; valvonnan havaintojen jakautuminen vuosina 2022–2025, % kaikista ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten valvomista pitopaikoista.

Lampaat ja vuohet; pitopaikkakohtaiset havainnot

Lammas- ja vuohieläimiä valvottiin otantavalvonnoissa noin 13 000 yksilöä. Otannalla tarkastettavaksi poimituissa pitopaikoissa tarkastettu keskimääräinen eläinmäärä oli tänä vuonna 52 eläintä kun se edeltävänä vuonna oli huomattavasti pienempi; 22 eläintä. Lammas- ja vuohieläinten otantavalvonnan eläin kohtaisten tulosten mukaan eniten puutteita esiintyi pitopaikkatiedon oikeellisuudessa ja eläinten rekisteritiedoissa (kaavio 8). Rekisteritiedot eivät vastanneet todettua noin joka kymmenennellä tarkastetuista eläimistä. Pitopaikkatieto todettiin vääräksi lähes 11 prosentilla tarkastetuista eläimistä. Tällaisissa tapauksissa eläintä ei ole joko rekisteröity lainkaan, se on poistettu tilalta mutta poistoilmoitus on tekemättä tai eläin on siirretty johonkin muuhun pitopaikkaan, mutta siirtoilmoitusta ei ole tehty. Pitopaikan kirjanpitoon liittyviä virheitä ja puutteita havaittiin 4,7 prosentilla valvotuista eläimistä. Korvamerkintään liittyviä puutteita havaittiin vähiten; neljällä prosentilla valvotuista eläimistä.

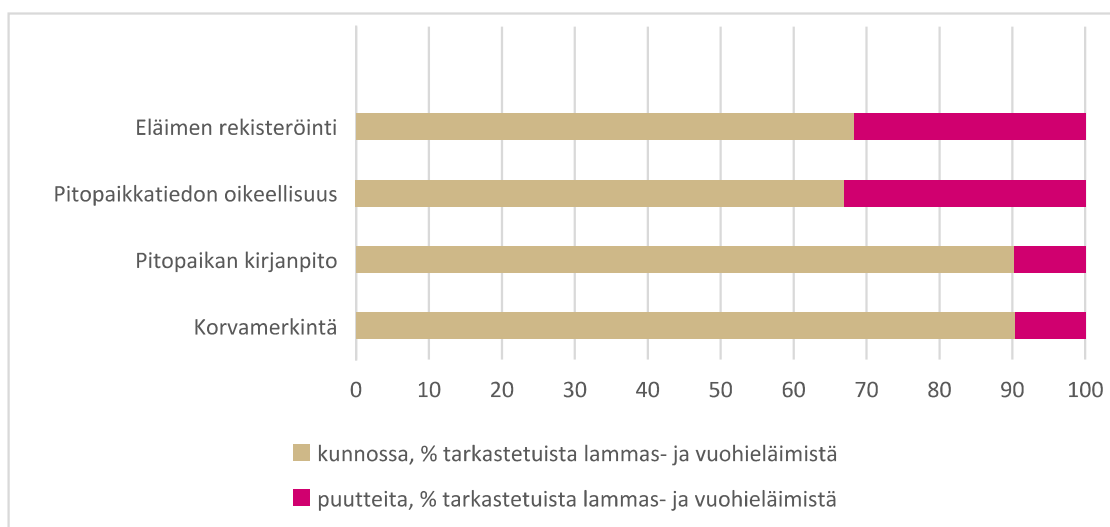


Kaavio 8. Eläinyksilökohtaiset valvontahavainnot Ruokaviraston otannalla valvontaan valittujen pitopaikkojen lammas- ja vuohieläimistä.

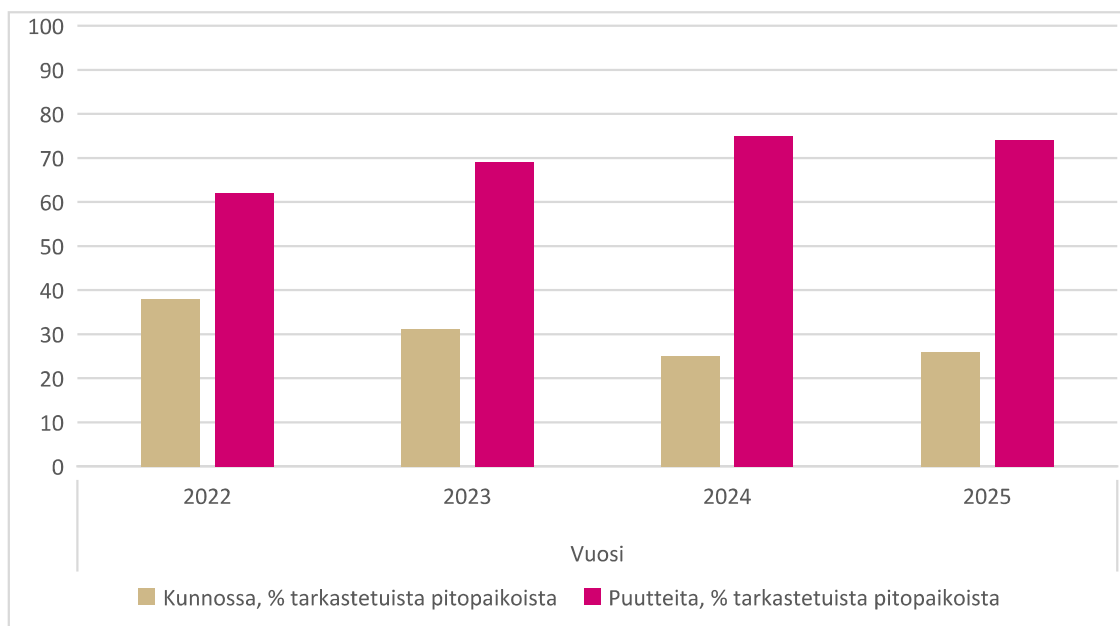
Muissa kuin otantavalvontaan kuuluvissa tarkastuskohteissa havaittujen puutteiden yleisyys noudatti samaa kaavaa kuin otantakohteissa, mutta puutteita todettiin valvontaperusteen takia suhteessa enemmän (kaavio 9). Pitopaikkatiedon ja eläinrekisteritietojen oikeellisuudessa havaittiin virheitä tai puutteita noin joka kolmannella tarkastetulla eläimellä. Korvamerkintäpuutteet ja pitopaikan kirjanpidon puutteet olivat yhtä yleisiä; niitä havaittiin noin joka kymmenennellä tarkastetuista eläimistä.

Aluehallintovirastot suorittivat vuoden aikana lammas- ja vuohieläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin tarkastuksen kahdessa pitopaikassa, joissa molemmissa havaittiin puutteita säädösten noudattamisessa. Kuntien suorittamissa 26 pitopaikkaan kohdistuneessa tarkastuksessa puutteita havaittiin 22:ssa.

Eläintunnistuslain perusteella tehtyjä tutkintapyyntöjä lammas- ja vuohieläimiin liittyen ei raportoitu.



Kaavio 9. ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten suorittaman muun valvonnan havainnot lammas- ja vuohieläimistä.



Kaavio 10. Lampaat ja vuohet; valvonnan havaintojen jakautuminen vuosina 2022–2025, % kaikista ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten valvomista pitopaikoista.

4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Arviointi- ja ohjauskäyntien (AJO-käynnit) tarkoituksena ja tavoitteena on arvioida valvonnan vaatimustenmukaisuus, toimivuus ja tehokkuus, varmistaa laatu ja yhdenmukaisuus sekä kehittää ohjausta. Samalla kerätään tietoa koulutustarpeista ja ohjeiden toimivuudesta. AJO edistää keskustelua valvontaa ohjaavien ja toimeenpanevien viranomaisten välillä. Viimeisimmät Ruokaviraston tekemät erilliset eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan arviointi- ja ohjauskäynnit on tehty vuonna 2023 kolmeen eri teurastamoon. Käynneillä arvioitiin teurastamon viranomaisvalvonnan vaatimuksenmukaisuutta, toimivuutta ja tehokkuutta. Samoilla käynneillä arvioitiin myös eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Valvonta kohdistui nautoihin, sikoihin ja hevosiin. Vuosina 2024 ja 2025 AJO-käyntejä ei resurssisyistä päästy tekemään.

Ruokavirastossa tehtiin vuoden aikana eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan ohjaukseen liittyvä seuranta-auditointi, joka liittyi vuonna 2023 tehtyyn ketjuauditointiin. Seuranta-auditoinnissa arvioitiin, miten aiemmin todettujen poikkeamien korjaamiseksi laadittuja toimintasuunnitelmia oli käytännössä siihen mennessä toteutettu. Auditoinnissa todettiin, että toimintasuunnitelmaa oli pääasiassa toteutettu, mutta valvontaan liittyviä tietojärjestelmähankkeita ei ole resurssien puutteen vuoksi pystytty edistämään. Tietojärjestelmien kehittämishankkeiden eteneminen riippuu aina hyvin monesta eri tahosta, eli yksittäistä valvontasektoria ohjaavan tahon vaikutusmahdollisuudet ovat asiassa rajalliset. Auditoinnissa todettiin, että Ruokaviraston tulisi laatia seurantakäytännöt sellaisia poikkeamia varten, joiden korjaamisesta vastaa osittain tai kokonaan joku muu taho valvontaketjussa tai Ruokaviraston organisaatiossa kuin yksittäinen valvontajärjestelmä.

ELY-keskuksen raportoivat vuoden 2025 valvontaraporteissaan eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnalle asetettujen tavoitteiden toteutuneen pääasiassa suunnitellusti. Kolme aluetta raportoi poikkeuksellisen hyvästä ja 12 aluetta suunnitellun mukaisesti toteumasta. Valvonnat saatiin tehtyä määräajoissa ja havaitut puutteet monin paikoin korjattua valvonnan aikana tai jälkitoimin. Otantojen ja niin sanottujen riskilistojen käsittely koettiin pääosin toimivaksi. Toiveena esitettiin, että riskilistat julkaistaisiin aikaisemmin, joka osaltaan vähentäisi valvontojen ruuhkautumista loppuvuodesta. Esiin nostettiin myös ajatus otannasta poistuvien, eli ennen valvontaa eläintenpidon lopettaneiden ja siihen liittyvien rekisteröintivelvoitteidensa asianmukaisesti hoitaneiden kohteiden korvaamismahdollisuus muulla valvontaviranomaisen suorittamalla riskiperusteisella valvonnalla.

Ruokaviraston valvonnan tavoitteiden saavuttamiseksi tarjoaman ohjauksen kokivat riittäväksi kaikki ELY-keskukset. Ohjauksen osalta kiitettiin ohjeiden riittävyyttä ja mahdollisuutta saada neuvoja kysyttäessä nopeallakin aikataululla. Maaseutulinjan ja Elintarvikeketjulinjan yhteistyönä perustaman Teams -kanavan todettiin parantaneen vastausnopeutta aiemmin käytössä olleisiin keinoihin, kuten asiakasyhteydenottojen hallintajärjestelmä Puimuriin verrattuna. Ruokaviraston järjestämien koulutusten koettiin tukevan käytännön valvontatyötä. Lisäohjeistusta kaivattiin eläinten siirtokieltojen rikkomusepäilyjen eli niin sanottujen rikesanomien käsittelyprosessiin sekä pakkokeinojen käyttöön ongelmallisissa tilanteissa.

Kaikki ELY-keskukset kokivat, että koordinaatio eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan toimivaltaisten valvontaviranomaisten eli aluehallintovirastojen, ELY-keskusten ja kunnaneläinlääkäreiden välillä oli riittävää. Vastuut koettiin selkeiksi ja yhteistyö tarvittaessa toimivaksi. Joillakin alueilla kerrottiin tehtävän tiivistä yhteistyötä muun muassa yhteistarkastusten merkeissä. Viranomaisten välisessä tiedonkulussa nähtiin osin myös parannettavaa. Erityisesti olisi tarpeen saada tietoja myös muiden valvontaviranomaisten suorittamista tarkastuksista. Aluehallintouudistuksen myötä toivottiin syntyvän selkeitä yhteistyöpareja. Myös ajantasaisia yhteystietolistoja toivottiin julkaistavaksi esimerkiksi viranomaisten yhteisessä käytössä olevassa extranet Pikantissa.

Yhtä ELY-aluetta lukuun ottamatta valvonnan riskiperusteisuuden koettiin olleen riittävää. Otantatilojen joukossa todettiin löytyvän usein vakaviksi luokiteltavia puutteita. Myös ns. riskilistat nähtiin hyvin kohdentuvina. Parannettavaa nähtiin siinä, että otantojen tulisi kohdentua entistä enemmän uusiin, aiemmin valvomattomiin kohteisiin.

Suurimmaksi syyksi valvonnassa todetuille puutteille ELY-keskukset nimesivät jo kolmatta vuotta peräkkäin toimijoiden tiedon ja osaamisen puutteen. Asia koskee etenkin toimijoita, jotka pitävät eläimiä harrastemaisesti. Erityisesti tiedon puutetta on havaittu olevan eläintenpitoon ja pitopaikkoihin liittyvissä rekisteröintivelvoitteissa. Vaikka tietoa on tarjolla monella tavalla, kaikkia toimijoita ei tavoiteta koulutuksilla ja uutiskirjeillä. Käytännön esteiksi vaatimusten noudattamiselle voivat nousta esimerkiksi tapaturmauhat isojen ja aggressiivisten eläinten merkitsemisessä. Toisinaan esiintyy myös toimijoiden huolta merkitsemisen eläimelle aiheuttamasta kivusta. Ammattimaisten toimijoiden kohdalla nousivat esiin inhimilliset virheet, sesonkikiireet ja järjestelmän koettu tiukkuus. Uupumus ja heikko taloudellinen tilanne korostuivat läpileikkaavasti. Toimijoiden jaksaminen, sairastumiset ja taloudelliset huolet toiminnan jatkuvuudesta saavat helposti aikaan tilanteen, jossa asioita ei jakseta enää laittaa kuntoon. Toisaalta on havaittu myös välinpitämättömyyttä

lainsäädännön vaatimusten noudattamista kohtaan. Hallinnolliset prosessit tilanteiden kuntoon saattamiseksi voivat olla hyvin pitkiä.

Toimijoilta saatuina palautteina ja kehittämissuhteina ELY-keskukset raportoivat eläinten korvamerkkien kestävyysongelmista; merkkien kerrotaan rikkoutuvan ja putoavan liian helposti. Myös merkitsemisen käytännön vaikeuteen ja työturvallisuusuhkiin erityisesti suurten sonnien ja emolehmien kohdalla toivotaan ymmärrystä. Osalla toimijoista on edelleen epätietoisuutta eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteristä sekä siitä, miksi eläintenpitoon ja pitopaikkoihin liittyvät tiedot, kuten esimerkiksi maksimikapasiteettitieto, ovat tarpeen. Toisaalta valvontaa pidetään toimijoiden keskuudessa hyvinkin tarpeellisena, jotta rekisterit pysyvät ajan tasaisina. Toivottavaa voisi olla jopa tiheämmin toistuvat tarkastuskäynnit.

Aluehallintovirastot kuvasivat vuoden aikana panostaneensa valvonnan vaikuttavuuteen erityisesti koulutuksella, ohjauksella ja valvojien tukemisella. Kunnaneläinlääkäreille, tarkastuseläinlääkäreille ja sidosryhmille järjestettiin koulutusta, jossa painottuivat mm. eläinten hyvinvoinnin sekä tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta ja ilmoituksenvarainen toiminta. Valvontaeläinlääkäreille ja kunnaneläinlääkäreille järjestettiin säännöllisiä etätapaamisia ja annettiin sekä henkilökohtaista että yhteistä ohjausta tunnistus- ja rekisteröintilain valvontatehtäviin. Heitä kannustettiin myös hyödyntämään Ruokaviraston extranet Pikantin sisältöjä. Viranomaisyhteistyö koettiin pääosin toimivaksi ja yhteydenpidon kuvattiin olleen tiivistä.

Valvonnan toteutuksesta aluehallintovirastot korostivat, että tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa tehdään käytännössä edelleen pääosin muun valvonnan, esim. eläinten hyvinvointi- ja muiden tarkastusten yhteydessä. Taustalla kuvattiin resurssipaineita eli koska laajamittaiseen valvontaan ei ole resursseja, valvonta kohdentuu usein muiden käyntien ja havaintojen yhteyteen. Vuoden aikana aluehallintovirastojen resursseja vaati muun muassa aluehallintouudistushankkeen valmistelu. Vuoden aikana sektoriin liittyviä tehtäviä lisäsi eläinten hyvinvointilain voimaantulon myötä se, että ilmoituksenvaraisen eläintenpidon kriteerit muuttuivat ja laajenivat, mikä näkyi eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin tulleiden ilmoitusten tarkastamisen ja ohjauksen lisääntymisenä.

Havaituista eläinten tunnistamiseen ja rekisteröintiin liittyvistä puutteista aluehallintovirastot nostivat esiin erityisesti hevosten puuttuvat tunnistusasiakirjat ja koirien rekisteröimättömyyden. Koirarekisterin käyttöönoton todettiin lisänneen kunnissa valvonnan ja ohjauksen tarvetta. Puutteiden syiksi arvioitiin osin muun muassa tietämättömyyttä ja osin taloudellisia syitä sekä joissain tapauksissa myös suoraa piittaamattomuutta. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin puutteita havaitaan tuotantoeläintiloilla usein samanaikaisesti eläinten hyvinvointiin ja sivutuotteiden käsittelyyn liittyvien ongelmien kanssa. Havaituista puutteista aiheutuvat riskit vaikuttavat eläintautien hallintaan ja elintarviketurvallisuuteen. Valvonta on kuitenkin tehostunut erityisesti valvontaeläinlääkäreiden toiminnan myötä. Tehostumisella on suora vaikutus riskienhallinnan paranemiseen.

Valvonnan seuraamuksista ja jatkotoimista aluehallintovirastot totesivat, että puutteista on annettu pääasiassa kehotuksia ja määräyksiä. Myös seuraamusmaksuja on otettu käyttöön ja niiden arvioidaan voivan vähentää epäkohtia jatkossa. Tarvittaessa on tehty myös

tutkintapyyntöjä. Uhkasakko- ja teettämisuhkamenettelyjä oli vireillä tai käynnistettiin uudelleen.

5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

5.1 Toimijoiden säädöstentuntemuksen varmistaminen

Kaikille nauta-, sika-, sekä lammas- ja vuohieläintenpitäjille on Ruokavirastossa laadittu omat eläinlajikohtaiset tunnistamisen ja rekisteröinnin oppaat. Tarpeen mukaan päivitettävissä oppaissa on kunkin eläinlajin osalta esitetty tunnistamisen ja rekisteröinnin vaatimukset, joita kyseistä eläinlajia pitävän tulee noudattaa. Lisäksi oppaissa on mm. tietoa korvamerkkien tilaamisesta ja kiinnittämisestä. Eläinlajikohtaiset oppaat löytyvät Ruokaviraston internetsivuilta www.ruokavirasto.fi > Eläimet > Eläintenpito, tunnistaminen ja rekisteröinti > Eläinten merkintä ja rekisteröinti. Lisäksi kaikille maaeläinten pitäjille on laadittu opas pitopaikkojen ja eläintenpitotoiminnan rekisteröinnistä. Uutena ohjeena vuoden 2024 lopulla julkaistiin ohje vaadittavista toimenpiteistä, silloin kun eläintenpito lopetetaan toistaiseksi tai kokonaan. Ohjeessa on käsitelty myös eläinten teurastamista ja lopettamista sekä kuolleiden eläinten ja teurastuksen sivutuotteiden asianmukaista käsittelyä.

Myös valvontaviranomaiset toteuttavat osaltaan toimia sen varmistamiseksi, että toimijat tunsivat toiminnalta edellytettävät säädökset ja noudattaisivat niitä. Yleisimpinä toimina ELY-keskukset mainitsivat koulutukset, webinaarit ja Teams-tilaisuudet sekä tallenteiden hyödyntämisen. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin vaatimuksiin liittyviä koulutuksia pidetään usein eläintukien hakuun liittyvien koulutusten yhteydessä. Olennaisena valvontaan liittyy neuvonnallinen ote; tilakäynneillä ohjataan ja käydään tarvittaessa yhdessä läpi rekistereiden käyttöä ja ilmoitusten tekoa. Tiedottamiseen käytetään uutiskirjeitä, sosiaalista mediaa, viljelijäviestejä sekä kuukausitiedotteita. Osalla alueista tehdään myös tiedotusyhdistyötä kuntien maaseutuhallinnon kanssa.

Yhteenvetona voi todeta, että tiedotusta on hyvin saatavilla erityisesti ammattimaisesti eläimiä pitävillä ja viljelijätukia hakeville eläintenpitäjille. Sen sijaan harrastemaista toimintaa harjoittavat ovat paljon vaikeammin tavoitettavissa oleva kohderyhmä. Myös tiedon oikea-aikainen saavutettavuus, eli jo ennen kuin eläinten pitoa on aloitettu, on haaste, johon on jatkuvasti tarpeen koettaa kehittää uusia ratkaisumalleja. Eläintenpitäjien vastuulla on huolehtia siitä, että rekisteritiedot ovat ajan tasalla, ja että kaikki tapahtumat ilmoitetaan säädetyissä määräajoissa. Ohjeistuksen ja neuvonnan parantaminen on tärkeää, jotta toimijat ymmärtävät velvollisuutensa ja osaavat käyttää rekisterijärjestelmiä oikein. On myös tärkeää korostaa entistä selkeämmin eläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän todellista merkitystä eläintautien torjunnan mahdollistajana sekä elintarviketurvallisuuden varmistajana. Osa eläintenpitäjistä ei edelleenkään täysin ymmärrä, miksi eläimiä merkitään ja rekisteröidään. Kun järjestelmän tarkoitus ja merkitys ovat selkeitä ja koetaan tärkeiksi, myös velvoitteiden noudattaminen on mielekkäämpää.

Viljelijätukia hakevien maatalojen on mahdollista saada EU:n maaseuturahastosta tuettua neuvontaa. Edeltävällä EU-rahoituskaudella eli vuoteen 2022 saakka viljelijöillä oli mahdollisuus saada maksullista ja tuettua neuvontaa täydentävistä ehdoista tilaneuvontajärjestelmän ”Neuvo 2020” kautta. Vuodesta 2023 alkaen eläinten tunnistus- ja rekisteröintivaatimukset eivät ole enää kuuluneet täydentävät ehdot korvanneeseen ehdollisuuteen. Neuvontaosio ”Ruokaturva ja eläinten hyvinvointi, eläinten hyvinvointi ja terveys” sisältää kuitenkin yhtenä aiheena tarttuvat eläintaudit ja eläinterveyssäännösten (asetus (EU) 2016/429). Lisätietoa neuvonnasta löytyy Ruokaviraston [internetsivuilta: www.ruokavirasto.fi](http://www.ruokavirasto.fi) > tuet > maatalous > maatalojen neuvonta.

Ruokavirasto on säästösyistä luopunut postitse toimitettavien ajankohtaiskirjeiden ja rekisteriotteiden lähettämisestä. Vuodesta 2025 lähtien on julkaistu vuosittain Ruokaviraston internetsivuilla <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elaintenpito-tunnistaminen-ja-rekisterointi/elainten-merkinta-ja-rekisterointi/uutiskirjeet-elaintenpitajille/> eläinlajikohtainen uutiskirje. Uutiskirje lähetetään kaikille toimijoille, joilla on voimassa oleva nauta-, lammas-, vuohi- tai sikaeläinten, siipikarjan tai kesylintujen eläintenpitoilmoitus eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä sekä voimassa oleva sähköpostiosoite ilmoitettuna Digi- ja väestötietojärjestelmään. Uutiskirjeen voi halutessaan tilata myös oma-aloitteisesti. Linkit uutiskirjeiden tilaamiseen löytyvät yllä mainitulla internetsivulla luettavissa olevista eläinlajikohtaisista kirjeistä.

Kirjallisten oppaiden ja ohjeiden lisäksi toimijoiden säädöstuntemusta parannetaan ja vahvistetaan useiden sidosryhmätapaamisten avulla. Tilaisuuksissa käsitellään muun muassa eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lakisäätöisiä vaatimuksia, jaetaan ajankohtaistietoa ja käydään läpi loppukäyttäjien kehitystoiveita eläinrekistereihin ja niiden toiminnallisuuksiin liittyen. Nautarekisterin, sikarekisterin sekä lammas- ja vuohirekisterin sidosryhmätapaamisia järjestetään vuosittain.

Hevosten tunnistamiseen ja rekisteröintiin liittyvistä asioista tiedotetaan pääasiassa Ruokaviraston internetsivuilla www.ruokavirasto.fi > Eläimet > Eläintenpito, tunnistaminen ja rekisteröinti > Eläinten merkintä ja rekisteröinti > Hevoseläimet. Hevosten tunnistamiseen ja rekisteröintiin liittyviä vaatimuksia pyritään myös nostamaan aktiivisesti esille eri medioissa. Lisäksi ajankohtaisia asioita hevosten tunnistamisesta, hyvinvoinnista, lääkitsemisestä ja jalostustoiminnasta käydään läpi vuosittain pidettävissä sidosryhmäpalaverissa hevosalan toimijoiden kanssa, jotka vievät tietoa eteenpäin omille jäsenilleen ja muille seuraajille.

Hevosten tunnistusasiakirjojen myöntämiseen ja hallinnointiin liittyvät tehtävät siirtyivät vuonna 2021 eläinterveyssäännösten myötä Ruokaviraston vastuulle. Ruokavirasto on valtuuttanut hevosten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käytännön toteutukseen kolme hevosrotujen kantakirjoja ylläpitävää jalostusjärjestöä. Valtuutettujen toimijoiden työn helpottamiseksi ja yhtenäistämiseksi Ruokavirasto on laatinut kirjalliset ohjeet hevoseläimen tunnistusasiakirjan myöntämisestä ja muista tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän tehtävistä, sekä hallinnon yleislainsäädännön soveltamisesta hevosten tunnistukseen liittyvissä tehtävissä. Muuttuneen lainsäädännön vaatimukset on päivitetty myös teurastamoille ja teurastamojen tarkastuseläinlääkäreille suunnattuihin Ruokaviraston ohjeisiin.

Koirien tunnistamiseen ja rekisteröintiin liittyvistä asioista on viestitty aktiivisesti eri medioissa. Ruokaviraston internetsivuilla www.ruokavirasto.fi > Eläimet > Eläintenpito, tunnistaminen ja rekisteröinti > Eläinten merkintä ja rekisteröinti > Koirat, kissat ja fretit sekä sen alisivulla Koirarekisteri on kattava tietopaketti koirien tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä koskevista vaatimuksista ja vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin. Ilmoitusvelvollisuudesta viranomaisrekisteriin muistutetaan myös esimerkiksi koirien hyvinvointiin liittyvissä ohjeissa, koulutuksissa ja sidosryhmätilaisuuksissa. Lisäksi Ruokavirastossa tehtiin rekisteritietojen vertailua eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin ja koirarekisterin välillä. Vertailu kohdistettiin niihin toimijoihin, joilla oli eläintenpitoilmoitus koirille. Toimijoihin oltiin yhteydessä tekstiviestitse alkuvuodesta 2026, mikäli pitopaikan tietoja ei ollut päivitetty 1.1.2024 jälkeen tai jos koirarekisteristä ei löytynyt rekisteröintejä pitopaikkaan liitetystä henkilö- tai y-tunnukselta.

5.2 Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaavien toimenpiteiden varmistaminen

Jos tarkastuksessa havaitaan eläinten tunnistamis- ja rekisteröintisäädösten noudattamisen puutteita, viranomaisen ryhtyy toimenpiteisiin, joilla varmistetaan, että toimija korjaa epäkohdat. Valvonnassa sovelletaan valvonta-asetusta ((EU) 2017/625), jonka artiklassa 138 säädetään niistä toimenpiteistä, joita toimivaltaisen viranomaisen on toteutettava silloin kun havaitaan, ettei säädöksiä ole noudatettu. Lievissä tapauksissa voidaan harkita hallintolain mukaisen kehotuksen antamista. Lainsäädännön mukaisia eläintenpitäjälle määrättäviä hallinnollisia toimenpiteitä ovat mm. määräys epäkohdan poistamiseksi ja eläinten siirtokielto. Määräystä ja kieltä voidaan tehostaa uhkasakolla tai teettämisuhalla. Lisäksi tunnistamaton eläin voidaan määrätä aluehallintoviraston päätöksellä lopetettavaksi. Aluehallintovirasto ja ELY-keskus voivat määrätä myös eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksun, mikäli eläintenpitäjä laiminlyö muun muassa pitopaikkojen rekisteröintivelvollisuutta, eläinten merkitsemisvelvollisuutta, pitopaikan kirjanpidon ylläpito- tai säilytysvelvollisuutta tai siirtää eräitä eläimiä jäsenvaltioiden välillä ilman vaatimustenmukaista tunnistus- tai siirtoasiakirjaa.

ELY-keskukset ja Ahvenanmaan valvontaviranomaiset antoivat nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläimiä koskevissa valvonnoissaan 297 hallintolain mukaista kehotusta ja 88 määräystä. Edellä mainittujen lukujen valossa hallinnollisilla toimenpiteillä puututtiin nautatiloilla 57 prosenttiin, lammas- ja vuohitiloilla 64 prosenttiin ja sikatiloilla 32 prosenttiin niistä tarkastuksista, joissa havaittiin jotakin puutteita tai laiminlyöntejä. Toimenpiteiden käyttöastetta arvioitaessa on syytä ottaa huomioon, että osa puutehavainnoiksi kirjatuista asioista ovat olleet sellaisia, jotka on pystytty korjaamaan heti tarkastuskäynnin aikana eli eläintenpitäjää ei ole ollut tarvetta kehottaa tai määrätä tekemään lisää korjaavia toimia. Kehotuksia on myös kirjattu tarkastuskertomuksille kyseistä havaintoa koskeviin lisätietokenttiin eikä niille erikseen varattuun osioon, jolloin nämä kehotukset eivät näy sovelluksen tiedoista koostetulla raportilla.

Aluehallintovirastoista saatujen tietojen mukaan kuntien valvontayksiköt antoivat tekemissään valvonnoissa yhteensä 218 määräystä. Kehotusten määriä ei aluehallintovirastojen ja kuntien valvontojen osalta ollut tänä vuonna erikseen saatavilla.

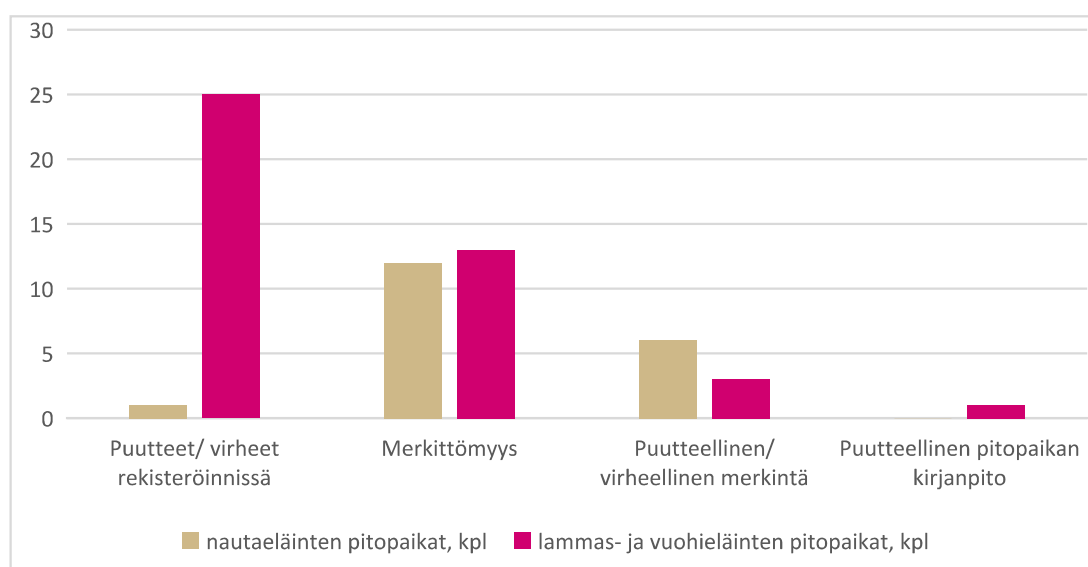
Siirtokiellot ja seuraamusmaksut

Niiden eläinten, joilla on valvonnassa havaittu puutteita tunnistus- ja/tai rekisteröintivaatimuksissa, siirtäminen tai luovuttaminen pitopaikasta voidaan kieltää. Kielto voi koskea yksittäisiä eläimiä tai kaikkia pitopaikan saman eläinlajin eläimiä. Siirtokiello on turvaamistoimenpide, jolla estetään sellaisen eläimen pääsy elintarvikeketjuun tai aiheuttamaan riskiä eläintautien leviämisestä, jonka tunnistettavuudesta ja/ tai jäljitettävyydestä ei voida varmistua. Siirtokiellon pystyvät määräämään aluehallintovirastot, ELY-keskukset sekä kunnaneläinlääkärit. Siirtokiellot astuvat voimaan heti antamispäivästä lähtien ja ne ovat voimassa toistaiseksi siihen saakka, kunnes valvontaviranomainen toteaa kiellon perusteena olleet puutteet korjatuiksi.

Vuoden 2025 aikana valvontaviranomaiset määräsivät nauta- sekä lammas- ja vuohieläimiä koskevia siirtokielloja 61 pitopaikkaan. Kieltojen kokonaismäärä oli puolet pienempi kuin edellisenä vuonna ja valtaosa kielloista eli 69 prosenttia (42 kpl) kohdistettiin lammas- ja vuohieläinten pitopaikkoihin. Kuten edellisenäkin vuonna, suurimmassa osassa eli 90 prosentissa pitopaikoista kiello koski yksittäisiä lammas- ja vuohieläimiä. Sekä yksittäisiä eläimiä että koko pitopaikkaa koskevissa siirtokielloissa yleisimpänä pääsyyntä oli eläinten rekisteröintiin liittyvät puutteet (88 % siirtokielloon määräytyistä lammas- ja vuohieläimistä) (kaavio 11).

Nautaeläimiä koskevia siirtokielloja määrättiin yhteensä 19 pitopaikkaan. Myös nautoja koskevien kieltojen määrä oli puolet edellisvuotta pienempi. 58 prosenttia kielloista koski yksittäisiä eläimiä; edellisenä vuonna vastaava osuus oli 95 prosenttia. Vuosien välistä eroa selittävät otantaan poimutuneiden kohteiden erilaiset tuotantosunnat ja tilakoot. Lammas- ja vuohieläimistä poiketen nautaeläinten merkittävimmät siirtokiellojen pääsyyt liittyivät tunnistusmerkintään; pääosa siirtokielloon määräytyistä nautaeläimistä oli joko kokonaan merkittömiä tai niiden merkinnässä oli virheitä tai puutteita (kaavio 11).

Kielloista 82 % määräsi ELY-keskukset, 16 % kunnan eläinlääkärit ja 2 % aluehallintovirastot.



Kaavio 11. Vuoden 2025 aikana määrätyt nauta- sekä lammas- ja vuohieläimiä koskevat siirtokiellot ja niiden pääsyyt.

ELY-keskukset määräisivät vuoden aikana yhteensä 27 valvonnan seuraamusmaksua eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin vaatimusten laiminlyönneistä. Aluehallintovirastojen osalta ei ole tiedossa määrättyjen seuraamusmaksujen määrää.

Korjaavien toimenpiteiden varmistaminen

Kun valvonnassa havaitaan puutteita, toimijalle annetaan puutteiden määrään ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika, johon mennessä puutteet tulee korjata. Valvonnoissa todettujen puutteiden korjaaminen eli kehotusten ja määräysten noudattaminen varmistetaan jälkikäteen tehtävillä uusintatarkastuksilla, joiden perusteella voidaan arvioida valvonnan vaikuttavuutta. Mikäli eläimiä pitävä toimija on ehtinyt tehdä korjaavat toimet jo ennen kuin tarkastuskertomus ensimmäisestä tarkastuksesta on ehditty laatia, esimerkiksi heti tarkastuskäynnin aikana tai pian sen jälkeen, on korjaavien toimien varmistaminen voitu kirjata samaan tarkastuskertomukseen.

ELY-keskukset ja Ahvenanmaan valvontaviranomaiset määrittivät vuonna 2025 aloitettuihin valvontoihin tehtäväksi yhteensä 140 erillistä uusintatarkastusta. 21.4.2026 mennessä niistä oli tehty 81 prosenttia. Kaikista suunnitelluista tarkastuksista 80 eli 57 % kohdistui nautaeläintiloihin. Muista uusintatarkastuksista 55 kohdistui lammas- ja vuohieläintiloille ja 5 sikaeläintiloille. Jo tehtyjen tarkastusten havaintojen perusteella nautatiloilla puutteita korjattiin lammas- ja vuohitiloja aktiivisemmin. Nautatiloille suoritetuissa ensimmäisissä uusintatarkastuksissa tilanteen todettiin olevan kunnossa 72 prosentilla tiloista; lammas- ja vuohitiloilla vastaava tilanne oli 60 prosentilla valvontakohteista. Sikatiloihin kohdistuvat uusintatarkastukset olivat raportointihetkellä vielä kaikki tekemättä.

Edellä mainittujen uusintatarkastusten tulosten mukaan valvonnan vaikuttavuus oli edelleen hieman heikentynyt edellisiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2022 suoritetuissa uusintatarkastuksissa yhteensä 80 prosentissa tapauksista todettiin, että aiemmin havaitut puutteet oli korjattu kokonaan. Vuonna 2023 vastaava osuus oli 73 prosenttia, 2024 71 prosenttia ja 2025 65 prosenttia.

Raportointihetkellä vielä tekemättä olevat uusintatarkastukset antavat myös viitteitä siitä, että osassa tapauksista valvonnan läpimenoaika, eli aika, joka kuluu ensimmäisestä tarkastuksesta siinä havaittujen puutteiden korjaamisen varmistamiseen, on pitkä. Puutteiden korjaaminen tulisi tarkastaa mahdollisimman pian annetun määräajan jälkeen ja mikäli todetaan ettei kehotusta tai määräystä ole noudatettu, tehostaa korjaamisvelvoitetta kussakin tapauksessa tarpeenmukaisesti.

5.3 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO) asetetaan valvonnalle painopistealueita, jotka kuntien ja aluehallintovirastojen tulee sisällyttää omiin vuosittaisiin

valvontasuunnitelmiinsa. Vuodelle 2025 painotettiin eläinten pitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostamista.

Vuoden 2025 aikana sektoriin liittyvässä lainsäädännössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia eli toimintaa pyrittiin edelleen vakiinnuttamaan. Tavoitteena valtakunnallisissa koulutuksissa on taata mahdollisimman yhdenmukaiset valvontakäytännöt koko maassa. Vuosittaisilla koulutuspäivillä luodaan myös katsaus menneeseen vuoteen sekä ohjeistetaan tuleviin valvontoihin. ELY-keskuksia ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisia koulutettiin keväällä ja syksyllä etäyhteydellä perinteisillä Ruokaviraston Maaseutulinjan ja Elintarvikeketjulinjan yhteisillä kaksipäiväisillä eläinvalvontapäivillä. Syksyn koulutuspäivillä teemana oli rikosten ja petostentorjuntaan liittyvät asiat. Aluehallintovirastoille järjestettiin keväällä ja syksyllä kaksi neuvottelupäivää etäkokouksina. Lisäksi järjestettiin Maaseutulinjan kanssa yhteistyönä eläinvalvonnan klinikoita, joissa käsiteltiin sekä eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin että eläintukien valvontaan liittyviä kysymyksiä. Reaaliaikaisessa nopeassa tiedottamisessa ELY-keskusten tarkastajia palveltiin edelleen pikaisen eläinvalvontatiedotuksen Teams -kanavalla. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreille suunnatut LEL-aamukahvit ajankohtaisten asioiden käsittelyä varten aloitettiin syksyn 2025 aikana.

Ruokavirastossa toimiva rikostentorjunnan valvontaverkosto järjesti vuoden aikana elintarvikeketjun valvontaviranomaisille kaksi eriteemaista koulutustilaisuutta. Valtakunnallisia tilannekuvapalavereita järjestettiin niin ikään kaksi; maaliskuu- ja marraskuussa. Pikantissa ylläpidettävään työtilaan on koottu runsaasti hyödyllistä materiaalia, kuten esimerkiksi ohjeistusta tutkintapyyntöjen laadintaan. Tiimi tarjoaa valvontaviranomaisille apua myös yksittäistapauksiin liittyvien tutkintapyyntöjen valmistelussa.

Eläinvalvontasovelluksessa ei otettu vuoden aikana käyttöön uusia eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaan liittyviä toimintoja. Eläinten terveyden hallinta -sovelluksen (ELTE) osalta järjestettiin valvontaviranomaisille yhteensä 11 ELTE-klinikkaa, joissa käyttäjillä oli mahdollisuus kysyä neuvoja sovelluksen käytöstä ja esittää omia kysymyksiään ja kehittämideoitaan. Eläinten tunnistamiseen ja rekisteröintiin liittyvistä asioista ELTE:ssä käsitellään eläinten siirtokieltoja sekä siirtokieltojen rikkomisepäilyjä eli niin sanottuja rikesanomia.

Ruokavirasto ohjaa ja kouluttaa eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä ja sen valvonnasta myös teurastamoita valvovia tarkastuseläinlääkäreitä. Vuonna 2025 tarkastuseläinlääkäreitä koulutettiin siipikarjan pitopaikkojen rekisteröinnistä sekä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin tietojen valvonnasta. Uusia tarkastuseläinlääkäreitä koulutettiin vuosittaisessa perehdytyskoulutustilaisuudessa. Viranomaisten lisäksi Ruokavirasto on kouluttanut vuosittain myös eläinlääketieteen opiskelijoita, jotka ovat potentiaalisia tulevia virkaeläinlääkäreitä.

Vuodesta 2024 lähtien kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia on koulutettu tehostetusti eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin hallinnasta sekä substanssista. Tavoitteena on yhtenäistää maanlaajuisia käytänteitä maaeläinten pitopaikkojen rekisteröinnin ja rekisteritietojen ylläpidon osalta.

Ruokavirasto on aluehallintoviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kunnan kanssa eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin yhteisrekisterinpitäjä (laki ruokahallinnon tietovarannosta (560/2021)). Ruokavirastossa painotettiin vuonna 2025 siipikarjan ja kesylintujen pitäjien eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin tietojen ajan tasaisuutta. Rekisteritietoja pyrittiin saamaan ajan tasalle viestinnän keinoin, kuten tehostetulla viestinnällä siipikarjan ja kesylintujen pitäjille ja koulutuksella siipikarjasidosryhmille sekä viranomaisille. Lisäksi Ruokavirastosta lähetettiin tekstiviesti siipikarjan ja kesylintujen pitäjille, joiden eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin tietojen päivittämisestä oli kulunut pari vuotta. Vuoden 2025 aikana ilmoitettiin noin 2 000 pitopaikasta siipikarjan tai kesylintujen pito loppuneeksi ja siten rekisteritietoja saatiin oikeaistua paremmin ajan tasalle.

Taulukko 3. Viranomaisille ja toimijoille annettu ohjeistus vuosina 2022–2025

| | 2022 | 2023 | 2024 | 2025 |
|------------------------------|------|------|------|------|
| Ohjeet toimijoille | | | | |
| - päivitettyt, kpl | 2 | 3 | 1 | 1 |
| - uudet, kpl | 1 | 0 | 2 | 0 |
| Ohjeet viranomaisille | | | | |
| - päivitettyt, kpl | 2 | 2 | 1 | 1 |
| - uudet, kpl | 0 | 0 | 2 | 0 |

6 VALVONNAN RESURSSIT

ELY-keskuksissa eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaan käytettiin vuonna 2025 hieman vajaa yksi henkilötyövuosi edellisvuotta enemmän. Tukisovellukseen kirjattuja tarkastuksia tehtiin kappalemääräisesti kuusi prosenttia edellisvuotta vähemmän mutta esim. yksilöeläimiä noissa tarkastuksissa valvottiin 38 prosenttia enemmän.

Aluehallintovirastoista ja kuntien valvontayksiköistä ei ole toistaiseksi saatavilla työajanseurannan tietoja. Vuodesta 2022 lähtien valtio on korvannut valvontatehtävistä kunnalle aiheutuneita kustannuksia. Kuitenkin viranomaisilta saatujen palautteiden mukaan aluehallintovirastojen ja kuntien valvontaeläinlääkäreiden resurssit eivät ole lisääntyneet suhteessa muuttuneen lainsäädännön vaatimusten kasvuun.

Tila- ja yksikkökokojen kasvu aiheuttaa työmäärän lisäystä koko työketjussa; valvonnan valmistelu, tilakäynti ja havaintojen tallennus vie enemmän aikaa. Mitä enemmän puutteita havaitaan, sitä enemmän työtä aiheutuu myös niihin liittyvistä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamusten määrittelystä sekä korjaavien toimien varmistamisesta uusintatarkastuksin. Keskimääräistä työllistävämpää on muussa kuin tuotantotarkoituksessa eläimiä pitävien toimijoiden valvonta; heillä havaitaan yleisesti muita eläintenpitäjiä enemmän puutteita lainsäädännön vaatimusten tuntemuksessa ja toisinaan myös motivaatiossa noudattaa vaatimuksia.

7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä valvoo useita eri viranomaisia, joilla on päällekkäistä toimivaltaa ja jotka toimivat samojen asiakkaiden parissa. Valvonnan tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisen toiminnan kannalta, on edelleen tärkeää selkeyttää eri viranomaisten keskinäistä työnjakoa ja tietojen vaihtoa tilanteessa, jossa ei ole käytettävissä kaikille valvontaviranomaisille yhteistä valvontahavaintojen ja käytettyjen hallinnollisten toimenpiteiden tiedot sisältävää tietojärjestelmää. Vuonna 2024 uudistettuun, kaikkien viranomaisten yhteiseen käyttöön tarkoitettuun, sekä otantavalvonnan että muun valvonnan sisältävään ohjeeseen, lisättiin myös eläintunnistuslaissa määriteltyä, usean eri valvontaviranomaisen päällekkäistä toimivaltaa selkeyttävä Ruokaviraston näkemys siitä, kuka viranomainen on kussakin tapauksessa ensisijainen valvontaviranomainen.

Yhteisen tietojärjestelmän puuttuminen on yksi suurimmista esteistä eri valvontaviranomaisten suorittamalle resurssitehokkaalle ja kattavalle valvonnalle. Asiaan ei ole luvassa parannusta lähiaikoina. Tietojärjestelmään liittyvää esiselvitystä ei päästy aloittamaan vuoden 2025 loppupuolella. Tämänhetkisten suunnitelmien mukaan aloitus on siirretty vuoteen 2027. Parhaillaan tarkempia tarkastushavaintoja pystytään raportoimaan vain ELY-keskusten ja Ahvenanmaan valvontaviranomaisten tekemistä nauta-, sika-, lammas- ja vuohieläimiä koskevista valvonnoista, joiden tiedot kirjataan Tukisovellukseen. Edellä mainittujen tarkastusten tiedot ovat sovelluksessa nähtävillä myös eläinlääkintähuollon alueellisessa yksikössä. Kaikkien eläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän vaatimuksia valvovien valvontaviranomaisten yhteiskäyttöisen tietojärjestelmän puuttuminen edellyttää alueellisilta viranomaisilta tiivistä ja reaaliaikaista keskinäistä tiedonvaihtoa. Hyvin toimiva yhteistyö yli organisaatorajojen auttaa myös tehostamaan valvontaa kaikkien tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmään liittyvien toimijoiden ja eläinlajien osalta.

Viranomaisia kannustetaan myös entistä aktiivisempaan eri sektoreiden väliseen viranomaisyhteistyöhön esimerkiksi eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä, hyvinvointia, sivutuotteita ja elintarvikevalvontaa tekevien viranomaisten kesken. Eläinrekistereiden tiedoista tuotetut, vuosittain päivitettävät listat, joilla kartoitetaan epätavallista rekisteri-ilmoittelua, toimivat usean eri sektorin tarpeisiin. Niiden hyödyntämistä riskiperusteisen valvonnan tukena olisi käytettävien viranomaisresurssien puitteissa edelleen syytä tehostaa.

Ohjetta hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä valvonnassa (1791/04.01.00.01/2022 v2) täydennettiin vuodelle 2025 seuraamusmaksun suuruuden arviointia koskevalla osiolla. Myös rikosilmoituksen tekoa koskevaa lukua päivitettiin.

Korjaavien toimenpiteiden tehokkaaseen varmistamiseen ja hallinnollisten pakkokeinojen tarkoituksenmukaiseen soveltamiseen panostaminen on valvonnassa tärkeää. Viljelijätukijärjestelmän ulkopuolella toimivilla eläintenpitäjillä ei ole tukien kaltaista kannustinta, joka omalta osaltaan ohjaisi eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lainsäädännön noudattamista. Näiden eläintenpitäjien tiedotusta, valvontaa ja valvonnan ohjausta on tarpeen tehostaa edelleen. Eläinlääkintähuoltolain muutoksen myötä valtio korvaa valvontatehtävistä kunnille aiheutuneita kustannuksia, ja tavoitteena onkin, että valvonta lisääntyy edelleen myös tätä kautta. Kaikkien eläinlajien tehokkaalla valvonnalla

saadaan lisättyä toimijoiden tietoisuutta sekä parannettua rekisteritietojen oikeellisuutta ja ajantasaisuutta. Eläinten tunnistus ja rekisteröinti ovat jäljitettävyyden perusta. Jos eläintä ei voida tunnistaa luotettavasti, ei voida varmistaa sen tautivapautta, lääkityshistoriaa tai alkuperää, ja se on suora riski sekä kuluttajille että eläinten terveydelle.

Rikollisen toiminnan tunnistaminen ja torjunta on jatkuvasti ajankohtaista. ELY-keskusten tarkastajia koulutettiin aiheesta tehostetusti vuoden 2025 aikana tehden yhteistyötä Elintarvikeketjulinjan rikostorjuntatiimin sekä Maaseutulinjan petostorjunnan ja eläintukien valvonnan ohjauksesta vastaavien kanssa.

Ruokaviraston eri yksiköiden ja osastojen kanssa tehtävää yhteistyötä pyritään edelleen lisäämään ja kehittämään. Valvonnan koulutus- ja keskustelutilaisuuksia järjestetään yhdessä, tavoitteena mahdollisimman yhtenäiset valvonnan linjaukset koko maan tasolla. Esimerkiksi eläinvalvonnan klinikat on koettu hyväksi akuuttien ajankohtaisten asioiden läpikäyntiin ja tiedottamiseen. Valvontatietojen raportoinnin kehittäminen eli tiedonkeruu kuntien valvontayksiköistä ja eläinlääkintähuollon alueellisesta yksiköstä on myös parhailaan erityisen ajankohtaista vuoden vaihteessa tapahtuneen aluehallintouudistuksen myötä.

Ruokaviraston koirarekisteri otettiin käyttöön vuonna 2023, ja se on ollut toiminnassa 3 vuoden ajan. Rekisteriin on ilmoitettu noin puolet arvioidusta Suomen koiramäärästä. Aktiivista tiedottamista ja medianäkyvyyttä liittyen etenkin kansallisen ja EU-lainsäädännön muutoksiin jatketaan. Vuonna 2026 koirarekisterin tietoja pyritään ajantasaistamaan mm. muistuttamalla koirien kuoleman ilmoittamisesta. Valvonnassa painopisteenä pidetään edelleen laajamittainen ja ammattimainen toiminta, mutta erityisesti (ulkomaiset) rekikoiratoimijat. Lisäksi päivitetään ohjeistuksia sekä viranomaisille että muille sidosryhmille.

Lammas-, vuohi- ja sikarekisterin uudistamishanke (ETU) on käynnistynyt. Rekisterin tekniseen toteutukseen on nyt jo tehty merkittäviä muutoksia. Käyttäjille näkyvin muutos on nauta-, lammas- ja vuohirekisterin nimen ja logon muutos Paimeneksi sekä Digi- ja väestötietoviraston (DVV) tarjoamat Suomi.fi-valtuutusten käyttöönotto.

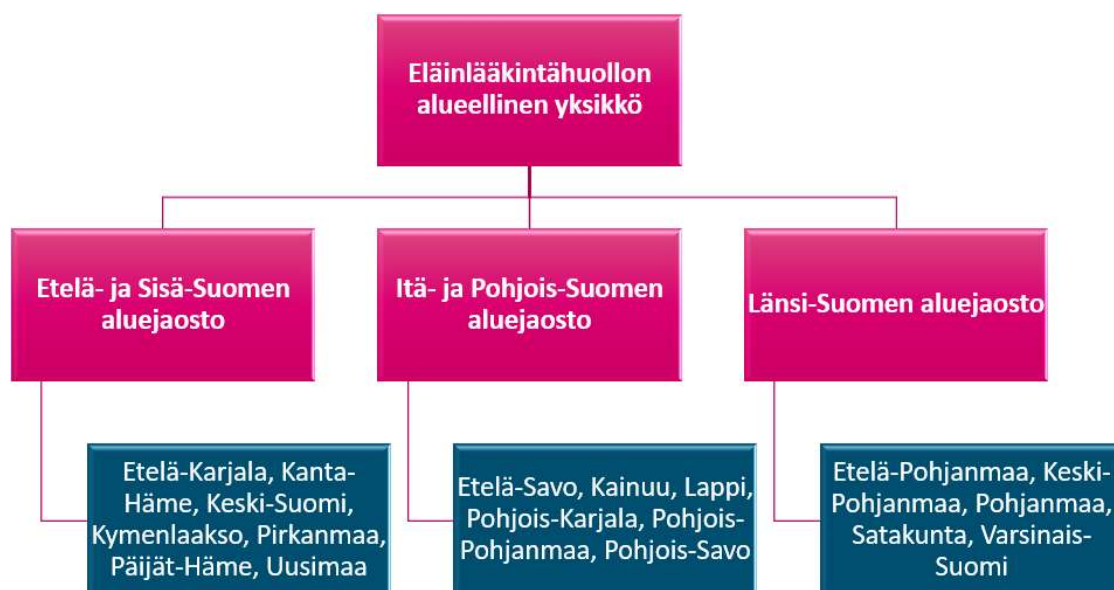
Uudistaminen aloitettiin lammas- ja vuohirekisteristä, joka siirrettiin Paimeneen huhtikuussa 2026. Sikarekisterin uudistus on aloitettu vuoden 2026 aikana ja käyttöönoton tavoiteaikataulu on vuoden 2027 aikana.

Lammas- ja vuohieläinten rekisteritietoja sekä pitopaikkatietoja pyritään ajantasaistamaan vuoden 2026 aikana. Lammas- ja vuohirekisterissä on paljon eläimiä, joiden tietoja ei ole päivitetty ja eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä on paljon pitopaikkoja, joista lammas- tai vuohieläinten pito on todellisuudessa jo lopetettu. Ruokavirasto tekee tehostettua viestintää rekisteritietojen ajantasaisuuden tärkeydestä.

Eläinten pitoon ja pitopaikkoihin liittyvien tietojen rekisteröimistä valvotaan myös otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten yhteydessä.

Alkuvuodesta 2026 uudistettiin eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin asiointipalvelua selkeämmäksi käyttöä. Vuoden 2026 aikana eläintenpitäjiä kannustetaan tarkistamaan ja päivittämään rekisteritietojaan uudistetussa rekisterissä.

Vuoden 2026 alussa toteutettiin valtion aluehallintouudistus. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan ympäristöterveydenhuollon tehtävät siirtyivät aluehallintovirastoista Ruokavirastoon. Läänineläinlääkärit ja heidän tehtävänsä siirtyivät osaksi Ruokaviraston elintarvikeketjulinjaa. Nykyiset valtioneläinlääkärit sijoittuvat Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osastolla Eläinlääkintähuollon alueelliseen yksikköön, jossa on kolme aluejaostoa: Etelä- ja Sisä-Suomen, Itä- ja Pohjois-Suomen sekä Länsi-Suomen aluejaosto (kaavio 12). Aluehallintouudistus aiheutti muutoksia myös Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (ELY); ne muuttuivat vuoden 2026 alussa Elinvoimakeskuksiksi. Aiemman 15 ELY-keskuksen pohjalta muodostettiin 10 elinvoimakeskusta (kuva 1). Osana Suomen hallituksen toteuttamaa valtionhallinnon tuottavuusohjelmaa Elinvoimakeskuksiin kohdistuu yt-neuvottelut heti uudistuksen jälkeen vuonna 2026. Ehdotetut henkilöstövähennykset ovat mittavia. Mikäli neuvottelut johtavat työntekijöiden irtisanomisiin, vaikutukset heijastunevat myös eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaan eli elintarviketurvallisuuden ja eläintautien torjuntavalmiuden varmistaminen saattavat heikentyä. Elinvoimakeskuksilla on keskeinen rooli erityisesti tuotantoeläimiin eli nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläimiin kohdistuvassa valvonnassa.



Kaavio 12. Eläinlääkintähuollon alueellisen yksikön aluejaostot ja niiden toimialueet

Kuva 1. Elinvoimakeskusten alueet ja toimipaikat (lähde: <https://elinvoimakeskus.fi/valtion-aluehallinnon-uudistus>)

Elinvoimakeskukset kartalla

Uudenmaan elinvoimakeskus

Uusimaa
● Helsinki

Lounais-Suomen elinvoimakeskus

Varsinais-Suomi, Satakunta ja Ahvenanmaa
● Turku ● Pori

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Päijät-Häme
● Kouvola ● Lahti ● Lappeenranta

Sisä-Suomen elinvoimakeskus

Pirkanmaa ja Kanta-Häme
● Tampere ● Hämeenlinna

Keski-Suomen elinvoimakeskus

Keski-Suomi
● Jyväskylä

Itä-Suomen elinvoimakeskus

Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo
● Kuopio ● Joensuu ● Mikkeli

Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus

Etelä-Pohjanmaa
● Seinäjoki

Pohjanmaan elinvoimakeskus

Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa
● Vaasa ● Kokkola

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus

Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu
● Oulu ● Kajaani

Lapin elinvoimakeskus

Lappi
● Rovaniemi



Eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevaa lakia uudistetaan vuoden 2026 aikana. Valvonnan kannalta merkittävimmät uudistusesitykset koskevat erityisesti valvonnan seuraamusmaksua, jonka käyttöaiheisiin ehdotetaan lisättäväksi eläinten rekisteröintivelvoitteiden laiminlyöntejä. Uudistuneen lainsäädännön voimaastumisen jälkeen Ruokaviraston tehtäviin kuuluu kouluttaa ja ohjeistaa muutoksista sekä toimijoita että valvontaviranomaisia.